

Prefekterna får mer makt

Omstridd reform
kritiseras s 3

Fler tar emot tobakspengar

Swedish Match
sponsrar s 4

Köp dig lycklig

Vår guide i
julhandeln s 22-23

6/04

FOTO: HILLEN MÅGEL

Hon ser fem miljarder år in i framtiden

Vintergatan kommer att krocka med annan galax, säger astrofysiker Maria Sundin s 12-13

3 Mer makt till prefekten

4-5 Swedish Match sponsrar GU-forskare

6 GU dåligt på att stimulera unga forskare

8-9 Få kvinnor i ledande ställning

10-11 Ambassadörerna försvinner

12-13 Maria Sundin gillar science fiction

14 Webben är överskattad

15 Stölderna minskar

16 Pris för koleramedicin

17 Osäkra arbetsförhållanden vid GU

18 Död snuvad på pris

20-21 Fria ord
Varumärke utan innehåll

21 Innelistan

22-23 Shopping som tidsfördriv

GU Journalen

GU JOURNALEN är en personal- och nyhetstidning från Göteborgs universitet

CHEFREDAKTÖR: Allan Eriksson/Tel: 773 1021
allan.eriksson@adm.gu.se

BITRÄDANDE REDAKTÖR: Eva Lundgren/Tel: 773 1081
eva.lundgren@adm.gu.se

REPORTRAR: Lars Nicklason/Tel: 773 1014
lars.nicklason@adm.gu.se
Kajsa Asklöf/Tel: 773 5708
kajsa.asklof@adm.gu.se

REPRO: Mattias Jacobsson

FOTOGRAF: Göran Olofsson/Tel: 773 2929

LAYOUT/GRAFISK FORMGIVNING: Anders Eurén

ANSVARIG UTGIVARE: Siv Bondenäs Brink (ej i detta nummer)

STF ANSVARIG UTGIVARE: Åke Pettersson

MEDVERKANDE SKRIBENTER: Helene Bergsten, Jan Strid, Marie Norin, Ola Hultin och Kerstin Norén.

KORREKTUR: Robert Ohlson, Välskrivet i Göteborg

ADRESS: GU Journalen, Göteborgs universitet
Box 100, 405 30 Göteborg. Fax 031-773 4354

E-POST: gu-journalen@gu.se

INTERNET: http://www.gu.se/aktuellt/gu-journalen

WEBBTIDNING: Mikael Stoltz

TRYCK: Elanders Infologistics, Göteborg.
Tidningen trycks på miljövänligt papper som uppfyller kraven för Svanenmärkning.

UPPLAGA: 6 300 ex

UTGIVNING: 6 nummer/år. Nästa GU Journal utkommer i februari

MANUSSTOPP: 4 februari 2005

ADRESSÄNDRING: Gör skriftlig anmälan till redaktionen.
För obeställt material ansvaras ej.
För ej signerat material ansvarar redaktionen.
Citera gärna, men ange källan.
ISSN 1402-9626

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Fler diskussioner om Bologna behövs

ARBETET SOM PROREKTOR har bland annat inneburit att jag har fått sätta mig in i nya frågor. En av dem är Bolognaprocessen och vad den kommer att innebära för Göteborgs universitet. Vid flera fakulteter pågår Bolognaanpassning av olika slag, exempelvis i form av pilotprojekt inom vissa utbildningar. Det finns ännu ingen proposition och inget riksdagsbeslut, men att en svensk anpassning till processen kommer att ske, sannolikt från sommaren 2007, är klart.

DEN SANNOLIKA händelseutvecklingen är att propositionen i de allra flesta avseenden kommer att följa departementsutredningen, *Bolognaprocessen i svensk belysning*. I dess förslag ingår som en viktig del att en indelning av grundutbildningen i grundnivå och avancerad nivå blir ett nytt inslag i vår utbildningsstruktur. En av de väsentliga frågorna i det sammanhanget är hur grundnivåns avslutande examen ska utformas. De flesta insatta bedömare tror att lärosätena själva kommer att få avgöra den frågan. Det blir alltså möjligt för oss att till exempel bestämma att det självständiga arbetet skall utgöra en fördjupning av ett ämne som man läst tidigare, så som det är idag men som inte förutsätts i den departementsutredning som var ute på remissrunda i våras. För närvarande sker informationsinsamling från fakulteterna för att bland annat ge referensgruppen för Bolognaarbetet vid Göteborgs universitet underlag för förslag om policybeslut som bör göras universitetsgemensamma. Sådana frågor kan gälla till exempel övergångsbestämmelser för studenter som redan är antagna och frågor som är viktiga att lösa på fakultetsgemensam nivå så att studenter kan studera vid olika fakulteter under så likartade förutsättningar som möjligt. Det senare är särskilt viktigt när vårt universitet skall göras mer känt för utländska studenter.

I slutet av november deltog jag i en

nationell konferens som anordnades av Lunds universitet och gällde högskolepedagogisk utbildning. Lunds universitet har ett nationellt uppdrag att till slutet av 2005 bland annat föreslå gemensamma riktlinjer för sådan utbildning. Idag är det ju lagfäst att nyanställda lärare och doktorander som undervisar skall ha eller få högskolepedagogisk utbildning. En genomgång av läget vid olika lärosäten visade att majoriteten ansåg att minst 10 poäng skulle krävas, eller i flera fall redan krävs, för tillsvidareanställning av lärare, 2-4 poäng för doktorander som börjar undervisa. Åsikterna gick isär om huruvida utbildningskravet även skulle omfatta redan anställda lärare, vilket ju inte föreskrivs i lagen, om vilka som skall ansvara för utbildningarna och om innehållet i utbildningarna skulle likriktas för att kunna godkännas av andra lärosäten, till exempel när en lärare flyttar. Jag ser fram emot en bred diskussion om dessa frågor inom vårt universitet under nästa år.

GRUNDUTBILDNINGSPRÅGNA, inklusive vad som numera kallas flexibelt lärande och som inkluderar nät-, distans-, fort- och vidareutbildning, kommer också att vara mer aktuella än någonsin, dels på grund av Bolognaprocessen, dels på grund av att det har aviserats att regeringen inom kort kommer att avkräva lärosäten grundutbildningsstrategier, motsvarande de forskningsstrategier som vi har lämnat in några gånger redan. Ett antal seminarier kommer därför att anordnas under våren kring grundutbildningsfrågor.

Vi kommer alltså många av oss att ses och arbeta tillsammans i olika konstellationer under våren 2005. Fram till dess hoppas jag att jul och nyår blir precis så avkopplande eller aktiverande som ni själva vill!

Kerstin Norén

Ny reform banar väg för prefektstyre

Sahlgrenska akademien vill, enligt ett förslag, införa prefektstyre som praxis och avskaffa institutionsstyrelserna. Istället ska anställas medinflytande tas till vara i olika råd.

– Den nya organisationen kräver en tydligare linjeorganisation, säger Pam Fredman, chef för Sahlgrenska akademien, som vill öppna upp för nya styrelseformer.

HUR INSTITUTIONERNA ska ledas och organiseras beslutades om på universitetsstyrelsens sammanträde den 16 december (efter tidningens pressläggning).

Förslaget ger fakulteterna rätt att välja mellan två olika styrelseformer: Den traditionella modellen med en institutionsstyrelse där prefekten är ordförande, som bygger på representation i styrande organ. Eller en modell där prefekten är ensam beslutsfattare.

Pam Fredman betonar att arbetsgruppens förslag är preliminärt och först ska ut på remiss inom Sahlgrenska akademien så att alla ska kunna lägga fram synpunkter.

FÖRSLAGET INNEBÄR att fakultetsnämnderna själva kan välja styrelseform, en lösning som framför allt förespråkas av Sahlgrenska akademins ledning.

– Vi tycker att friheten ska finnas kvar för fakulteterna att välja styrelseform, säger Pam Fredman, som motiverar förslaget med att den nya organisationen, med

storinstitutioner, kräver en tydligare roll- och ansvarsfördelning.

– Vi vill ha en tydlig linjeorganisation med få beslutsnivåer. För att tillgodose medarbetarinflytande finns tankar på olika samrådsforum, där alla medarbetare har inflytande över verksamheten. Vi är inte ute efter att det ska vara toppstyrt, men ansvaret måste renodlas. Institutionsstyrelsen kan inte ha personal- och arbetsmiljöansvar utan det är prefektens ansvar. Vem ska medarbetaren vända sig till om det blir en rörig organisation?

Enligt Pam Fredman är prefektens roll i dagens organisation ibland oklar. Prefekten får uppdrag från både fakultetsnämnd och institutionsstyrelse, och intressen kan kollidera då uppdragen ser så olika ut. Hur prefekterna ska utses är ännu inte klart.

Från studenternas håll har det framförts synpunkter om att deras intressen inte tas till vara i den nya ledningsmodellen. Men farhågorna är överdrivna, menar Pam Fredman, som framhåller att studenterna har en självklar plats i olika råd.

– Dessutom är Sahlgrenska akademien annorlunda organiserad vad gäller utbildning och studenter sitter med i de olika programnämnder och grundutbildningsråd som bestämmer utbildningarnas innehåll, säger Pam Fredman.

Tanken är att institutionsråden ska spegla hela verksamheten och vara ett forum för alla anställda, studenter och fackliga representanter.

Vi vill ha en tydlig linjeorganisation med få beslutsnivåer, förklarar Pam Fredman.

– Vi vill bestämma hur institutionsråden ska se ut så att alla får vara med. Råden kan bli ett bra stöd för prefekten.

Finns det en risk för att institutionsrådet blir tandlöst, då det saknar formell makt?

– Nej, jag tror inte det. De viktigaste delarna som rör personal- och arbetsmiljöansvar renodlas lättast i en linjeorganisation. Alla måste få veta var ansvaret ligger och vem som tar ansvar för vad.

Ser du några demokratiska problem?

– Nej, om institutionsråden speglar verksamheten på ett bra sätt och träffas ofta får de en stark position. Dessutom är demokratin väl tillgodosedd i akademi- styrelsen och i våra program- och fakultetsråd. För mig är det viktigt att vi har ett demokratiskt arbetssätt och att medarbetarna har reellt inflytande. Det räcker inte bara med att sätta upp regler.

Allan Eriksson

Oro för minskat demokratiskt inflytande

Att införa prefektstyre är ett avsteg från en demokratisk princip och gör det svårare att upprätthålla delaktighet och förankring, menar dekanus Lennart Weibull. Även facken och studenterna är oroade över minskat inflytande.

PROFESSOR LENNART WEIBULL, dekanus för samhällsvetenskap, är kritisk till att prefektstyre nu lanseras som ett likvärdigt alternativ till institutionsstyrelse. Han menar att det avviker från universitetets grundläggande demokratiprinciper, nämligen representation av de anställda och studenter i styrande organ. Att vara vald till ett organ handlar i grunden om legitimitet.

– Institutionsstyrelsen är enligt min uppfattning ett uttryck för den inre demokratiska organisation som det talas om i vårt måldokument *Göteborgs universitet 2010*. Den ger för alla grupper av anställda en möjlighet att föra fram åsikter och intressen. Dessutom innebär institutionsstyrelsen en betydelsefull förankring som ger större tyngd åt besluten.

Lennart Weibull är klar över att det finns brister i det nuvarande systemet och att institutionsstyrelser inte fungerar överallt. Brister kan dock, enligt Weibull, åtgärdas genom att tydliggöra ansvaret mellan prefekt- respektive institutionsstyrelse. Det har bland annat Samhällsvetenskapliga fakulteten gjort i ett principdokument.

– Det räcker inte bara med att säga att institutionsstyrelser inte fungerar. Det är för övrigt inte mitt intryck att det finns några större problem – och även prefekter kan fungera dåligt. Att införa prefektstyre är nog inte heller alltid lösningen på ledningsproblem.

MEN LENNART WEIBULL pekar på att förslaget till universitetsstyrelsen innebär att det är upp till fakulteterna att implementera modeller för sin ledningsorganisation. Han menar att det därför är viktigt med en fortsatt intern diskussion så att de som väljer prefektstyre kompletterar detta med en tydlig representation för anställda och studenter.

Studenterna i universitetsstyrelsen har ännu inte bestämt sig för hur de kom-

mer att ställa sig, men är skeptiska till det nuvarande förslaget som anses vara oklart.

– Vi är oroliga för att prefektstyre ska leda till minskad demokrati och inflytande för både studenter och anställda. Fast det kan fungera bra med prefektstyre, men det beror så mycket på vem som är prefekt. I princip vill vi ha institutionsstyrelse eftersom det är en mer demokratisk styrform, säger Johanna Dahlin, studentrepresentant i universitetsstyrelsen.

– **DESSUTOM HAR** prefektstyre införts på andra högskolor och fungerar inte så väl där.

Även Saco är av demokratiska skäl kritiskt till att fakulteter kan avskaffa institutionsstyrelsen.

– Vår åsikt är att det endast i undantagsfall får råda prefektstyre. Men inte att det blir normalfallet som man tycks vilja införa på Sahlgrenska akademien. För oss är en institutionsstyrelse det självklara forumet för möten och beslut, där olika kategorier av anställda kan välja sina representanter och komma till tals, säger Inger Wilgotson-Lundh.

Att istället ge anställda inflytande i

råd, som arbetsgivaren själv utser, tror inte Saco på.

– En hel del erfarenhet visar att samverkansgrupper inte ökar medbestämmandet, utan det blir tvärtom. Förslaget innebär att en liten grupp av fakultetens ledning får väldigt stort inflytande.

OFR/S TYCKER att båda modellerna, som de är beskrivna i förslaget till universitetsstyrelsen, är oklara och behöver förtydligas. Men man kan tänka sig olika lösningar eftersom universitetet är så decentraliserat och speglar den ordning som råder idag.

– Institutionsstyrelsen har olika roller idag, den är ibland rådgivande, ibland beslutande. Eftersom prefektstyre redan finns idag tycker vi att man ska strama upp riktlinjerna så att prefekten inte får en allenarådande roll – utan beslutsprocessen måste förankras så att alla medarbetare får komma till tals, säger Eva Sjögren på OFR/S.

Allan Eriksson

ILLUSTRATION: TOMAS KARLSSON

Inte bara Rylander tar emot tobakspengar

Swedish Match sponsrar flera forskare vid GU

Ragnar Rylander är inte ensam. Flera andra forskare vid GU har tagit emot ekonomiska bidrag från tobaksindustrin.

Men till skillnad från Rylander har de varken frotterat sig med tobaksfolket eller tagit emot ickeredovisade personliga pengar. Efter att bara ha fyllt i ett ansökningsformulär har de beviljats anslag ur en forskningsfond som Swedish Match står bakom.

RÅDET FÖR medicinsk tobaksforskning delar årligen ut fyra miljoner kronor till tobaksrelaterad forskning. Bakom står Swedish Match, efterträdaren till Tobaksmonopolet, som helt och hållet finansierar anslagen. I år har olika forskare vid Sahlgrenska akademien sammanlagt fått 650 000 kronor i anslag av rådet. En av dem är docent Helén Sjöland som har tilldelats 200 000 kronor

” Forskare som tar emot anslag från Swedish Match lånar ut sin trovärdighet till en industri som saknar etisk kompass

(både 2003 och 2004) till ett nikotinprojekt vid hjärt-kärlinstitutionen.

– Jag kan inte säga att det är okontroversiellt att ta emot de här pengarna. Jag var själv tveksam. Men även om tobak till 99 procent är skadligt så kan det också finnas positiva effekter som förtjänar att utforskas.

Helén Sjölands forskning är inriktad på hjärtats skyddsmekanismer vid kärlekskramp och hjärtinfarkt.

Nikotinprojektet, som bara är en del av hennes verksamhet, syftar till att ta reda på om nikotin kan ha positiva effekter på kärlen vid sådana tillstånd. I en tidigare studie på infarkter i ben visade sig behandling med nikotin vara framgångsrik.

– Utan pengarna från Swedish Match tror jag inte att vi hade kunnat göra den här typen av studie. Vi hade inte kunnat finansiera det på något annat sätt.

Men trots att projektet står och faller med pengarna från Swedish Match känner inte Helén Sjöland att hon är i någon beroendeställning.

– Min övergripande verksamhet drabbas ju inte. Och jag har personligen inte haft kontakt med någon inom Swedish Match så jag har ingen känsla av att någon har försökt att påverka min forskning. Det är det viktigaste för mig. Jag tycker inte heller man ska göra några större etiska skillnader mellan tobaksindustrin och andra industri-

er. Vi lever i ett samhälle som är uppbyggt på konsumtion och läkemedelsindustrin har som första uppgift att sälja sina produkter. Livsstilsförändringar, vilket i många fall är att föredra rent medicinskt, har inte samma intresse.

MEDICINSKA fakultetens dekanus, Staffan Edén, vill heller inte peka ut någon industri som värre än någon annan, men menar att det är principiellt viktigt hur man på GU hanterar relationen med externa anslagsgivare.

– Frågan är vad som händer nu när vi, enligt tredje uppgiften, ska samverka med utvecklingsindustrin. Ruckar vi på vår höga integritet och våra grundvärderingar, ja, då är vi illa ute.

Men Staffan Edén tycker inte att anslagen från Rådet för medicinsk tobaksforskning skadar universitetets goda namn och rykte på samma sätt som Rylanderaffären.

– Här handlar det om att Swedish Match avsatt pengar i en fond som fördelas efter ett peer-review-system. Det är alltså forskare som bedömer vilka som får anslag och de som beviljas äger själva sina resultat.

AV RÅDET FÖR medicinsk tobaksforskning åtta ledamöter kommer fyra från Karolinska Institutet. Samtidigt är Karolinska det enda lärosäte som har en policy som förbjuder institutets forskare att ta emot uppdrag eller anslag från tobaksindustrin. Det rimmar illa.

– Jag håller med om det, säger KI:s rektor Harriet Wallberg-Henriksson. Just nu håller vi på att se över hur vi ska tolka policybeslutet i relation till forskarnas uppdrag i rådet.

De aktuella forskarna motiverar sina uppdrag med att rådet är fristående och fördelar pengar som inte Swedish Match styr över.

– För en forskare kan det säkert låta rimligt. Men det är inte bara vad vi själva tycker som är viktigt. Vi måste också ta hänsyn till hur omvärlden uppfattar det här. Hur påverkar detta allmänhetens förtroende för Karolinska Institutet? Vår samverkan med omvärlden bygger på att vi har ett stort förtroende i samhället. Och det måste vi värna om.

Vid GU är det bara institutionen för miljömedicin som har en liknande policy

och GU:s enda representant i rådet, Lars Rymo, är professor vid avdelningen för klinisk kemi och transfusionsmedicin.

– KI har mycket aktiva antitobaksverksamma personer. De ligger bakom policyn. Men jag tycker den slår in öppna dörrar.

Lars Rymo menar att man kan se den etiska problematiken med anslagen från Swedish Match på två sätt:

1. Antingen stimulerar de till en ökad användning av tobak.
2. Eller så kan de hjälpa till att påvisa problemen med tobak och öka våra kunskaper för att komma runt dem.

– Jag tillhör dem som ser det enligt det senare synsättet, säger Lars Rymo och fortsätter:

– Swedish Match tillverkar snus och inte tobak som man röker. Och även om det kan vara så, är det inte påvisat att man får cancer av snus.

Enligt Swedish Match egen hemsida är dock företaget en av världens största tillverkare av både pipetobak och cigarrer. Göran Boëthius, överläkare vid tobakspreventiva enheten vid Jämtlands läns landsting och ordförande i Läkare mot tobak, förklarar också att Swedish Match tjänar pengar på att distribuera cigaretter i Sverige.

– Forskare som tar emot anslag från Swedish Match lånar ut sin trovärdighet till en industri som genom åren har visat att de helt saknar etisk kompass. Detta är ett försök att visa att de är rumsrena, men det är bara en chimär. Deras verksamhet handlar fortfarande att få in människor i ett beroende så att de kan sälja sina varor även i morgon.

MEN GÖRAN BOËTHIUS har ändå förståelse för att enskilda forskare, som till exempel Helén Sjöland, tar emot pengar.

– Världen är inte svart eller vit. För den enskilde forskaren eller universitetsledningen är det främst en fråga om vilken insikt man har i tobaksindustrins agerande och brist på etik. Det är skrämmande att höra att så många i den akademiska världen inte ser skillnad på tobaksindustrin och andra. Dem vi främst kritiserar är förstas de som i rådet direkt mot arvode hjälper Swedish Match att putsa på sitt dåliga anseende.

Andra röster om tobaksanslag:

Rolf Ekroth, prefekt vid hjärt-kärlinstitutionen:

– Som forskare får man aldrig låta sig styras, men är man oberoende och öppen så ser jag inget moraliskt fel i det. Tobak är farligt, det vet alla. Läkemedel är det inte det. Men risken att påverkas av läkemedelsindustrin är lika stor. Etiken är densamma.

Pam Fredman, exekutiv chef för Sahlgrenska akademien:

– Den viktiga biten är att forskningen är fri och obunden. Sedan är det upp till forskarna att ta sitt ansvar över vilka man samarbetar med. Det är väldigt svårt att dra en gräns för vad som kan accepteras och inte. Vi kan inte begränsa forskarnas frågeställningar.

Lars Nicklason

Andra forskare vid GU som har fått anslag från Swedish Match:

Docent Bo Söderpalm, institutionen för klinisk neurovetenskap: 150 000 kronor 2004 för projektet Neurobiological studies of nicotine/ethanol interactions and their relevance for co-abuse

Docent Ulla Molander, avdelningen för geriatrik, 100 000 kronor 2004.

Lena Rossander-Hulthén, avdelningen för klinisk näringslära, 200 000 kronor 2004.

Professor Jürgen Engel, avdelningen för farmakologi, 150 000 kronor 2003 för projektet *Nikotinreceptorer på humana blodcellselement; en jämförelse mellan frivilliga och alkoholister.*

Biträdande forskare Vincent Collins, avdelningen för reumatologi och inflammationsforskning: 40 000 kronor 2003.

FAKTA/ Bidrag från läkemedelsindustrin

Jämfört med vad läkemedelsbranschen lämnar i bidrag till GU är tobaksindustrins insatser en droppe i havet. Här är företagen som gav GU mest bidrag under 2003 (alla är läkemedelstillverkare). Pharmacia heter numera Pfizer health AB. Pfizer inc köpte Pharmacia korporation i april 2003.

- 1 Pfizer: 19 379 000 kr
- 2 Pharmacia: 4 378 000 kr
- 3 AstraZeneca: 4 000 000 kr
- 4 Glaxo: 2 953 090 kr
- 5 NMCT AB: (genomför kliniska studier för läkemedelsföretag) 1 551 500 kr
- 6 Biora: 1 500 000 kr
- 7 Orapharma: 1 221 600 kr
- 8 Ingenix Pharmaceutical: 1 142 000 kr

Vetenskapliga rådet läggs ner

REKTOR HAR BESLUTAT att Göteborgs universitets vetenskapliga råd, GUVR, ska läggas ner. Rådet har funnits sedan 2002 och har haft fyra huvuduppgifter: att föra en fortlöpande dialog med fonder, forskningsråd och finansierare, att svara för mötesplatser för ämnesöverskridande, tvärvetenskaplig dialog, att vid behov genomföra smärre utredningar med hög kompetens samt att bidra med mindre planeringsbidrag.

– Vi har arbetat mycket framgångsrikt med dessa frågor, menar professor Erland Hjelmquist, ledamot av rådet. GUVR:s uppgift har varit att lyfta fram och stärka Göteborgs universitets forskningsprofil och det är nu betydelsefullt att dessa frågor inte hamnar mellan stolarna. Det måste finnas en väldigt klar inriktning mot forskningsfrågor vid vårt universitet så att även forskningsprofilen betonas.

Rektor Gunnar Svedberg motiveerar nedläggningen med att GUVR:s mandatperiod gått ut och att rådet inte passar in i den nya ledningsstruktur som nu finns.

– Många av de frågor som GUVR tar upp diskuteras numera i ledningsrådet eller i Rådet för identitets- och imagefrågor, menar Gunnar Svedberg. Ett vetenskapligt råd är en sorts verksamhet som man prövar några år och sedan låter vila ett tag. Kanske kommer något liknande att återupstå i framtiden, men i så fall blir det i en annan form.

Rådet, som har åtta ledamöter, varav två externa, har under åren gjort ett antal utredningar om forskningsfinansieringen vid GU – nu senast den uppmärksamade rapporten *Pengar till forskning 2003*.

Ursäkt om ironi

I FÖRRA NUMRET av GU Journalen fanns det två notiser i Innespalten som handlade om Gillbergfären. De var skrivna i en raljerande ton där säkert avsikten var att ironin skulle uppfattas som satir. Men ironi är svårt och att satirisera över allvarliga och moraliska frågor är ännu svårare. Jag har förståelse för att flera inblandade kan känna sig påhoppade och utlämnade. Därför vill jag be om ursäkt för dessa två notiser och be berörda om förlåtelse.

Åke Pettersson

STF ANSVARIG UTGIVARE

Bilddatabasen

Nu mer än
5700 bilder att ladda ner!

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

bilddatabasen.gu.se

GU halkar efter forskningseliten

Prorektor efterlyser kraftsamling och strategier

När fakultetsmedlen urholkas blir externa bidrag allt viktigare för forskningen. Men de senaste åren har Göteborgs universitet tappat mark inom några områden och fått allt svårare att hävda sig i konkurrensen.

Det visar den nya rapporten *Pengar till forskning 2003*. Rapporten har blivit något av en väckarklocka för universitetets ledning som nu talar om vikten av kraftsamling och profilering.

HÅLLER GÖTEBORGS universitet på att bli en utbildningsfabrik? Premierar vi inte tillräckligt våra unga begåvade forskare?

Det är några frågor man kan ställa efter att ha tagit del av den rapport som Göteborgs universitets vetenskapliga råd (GUVR) tagit fram om forskningsfinansieringen vid universitetet.

Göteborgs universitet är Sveriges populäraste bland studenter – men rapporten visar att GU inte verkar ligga så bra till som man kan förvänta när det gäller forskning. Jämfört med de bidrag till forskare som beviljats från Vetenskapsrådet under 2003, har GU inom medicin beviljats 37 procent av det belopp som Karolinska Institutet fått och 78 procent av det som Lunds universitet fått. Inom naturvetenskap och teknik får Stockholms universitet dubbelt så mycket som GU.

Jämförelser är dock svåra att göra och siffrorna bör ses i ett längre perspektiv, menar prorektor Margareta Wallin Peterson.

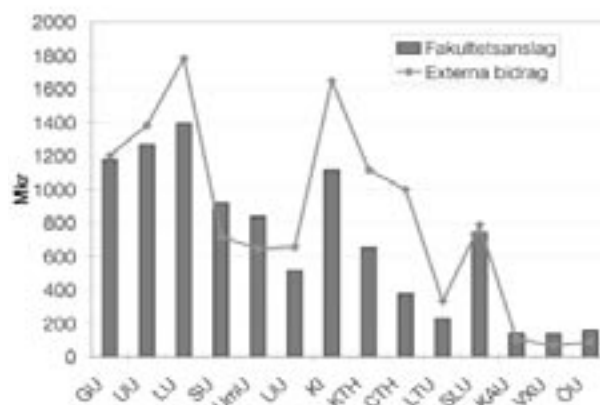
– **EN ORSAK TILL** att Lund och Uppsala får mer externa medel är att de har en teknisk fakultet, påpekar hon. Och en del av de projekt som tillskrivs Chalmers är egentligen samarbeten med Göteborgs universitet, men det syns förstås inte i en sådan här uppställning. Om man analyserar siffrorna lite mer tycker jag faktiskt att bilden inte ser så mörk ut.

Men även om ett längre perspektiv skulle behövas för en riktig analys, visar ändå uppgifterna i rapporten att Göteborgs universitet tappar på flera områden.

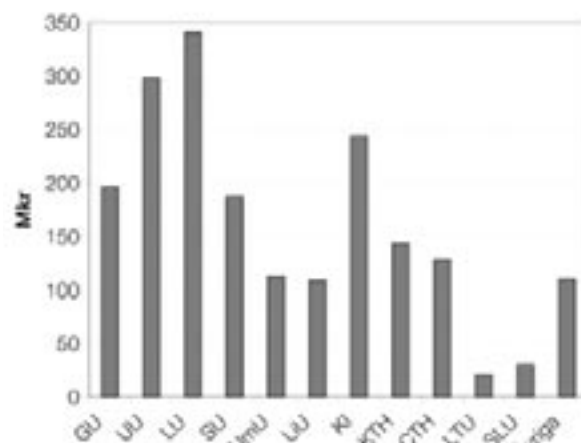
– Det har inte gått så bra som vi hoppats. Vi har visserligen ett ganska bra genomsnitt – men vi toppar ingenstans, utom på utbildningsvetenskap, säger Margareta Ahlqwist, som sammanställt rapporten. Viktiga specialsatsningar har inte gått så bra och vi förlorar större samarbetsprojekt.

– Vi måste lyckas bättre när det gäller unga forskare, säger prorektor Margareta Wallin Peterson.

Fakultetsanslagets och det externa forskningsintäkternas storlek år 2003.

Bidrag till forskare från Vetenskapsrådet per lärosäte år 2003.

Enligt Margareta Ahlqwist kan ett av problemen vara att det ekonomiska systemet inte direkt uppmuntrar duktiga forskare att söka pengar. För exempelvis EU-projekt ges inte full kostnadstäckning vilket innebär att andra projekt får betala för de extra kostnaderna. Det gör att det till och med kan ses som en bestraffning att få forskningspengar från EU.

– Att denna rapport nu tagits fram innebär att problemen kan lyftas på ett nytt sätt, säger Margareta Wallin Peterson. Ju bättre underlag vi har, desto bättre strategier kan vi ta fram för att förbättra vårt läge. Det vi känner är att Göteborgs universitet har en enorm potential men att vi är dåliga på att utnyttja den.

EN DEL AV ledningens nya strategi är en tydligare profilering – och att skapa en klarare image för Göteborgs universitet.

– Vi måste bli bättre på att föra ut den forskning som sker och vara synliga och närvarande i de organisationer som talar om Göteborgs universitets framtid. Det är viktigt att vi deltar i debatten, både här i staden, i Stockholm och internationellt. Många tror att god forskning säljer sig själv, men det stämmer inte. Det gäller att vara taktisk också.

En annan del av strategin är att skapa mötesplatser för forskare från olika ämnesområden så att nya, oväntade samarbetsformer kan bildas.

– Det gäller att bli bättre på att gå samman och hitta större samarbetsprojekt.

Uppenbarligen erbjuder inte Göteborgs universitet en tillräckligt utvecklande forskningsmiljö för framtidens unga forskningsledare. Ett exempel är det prestigefyllda Göran Gustafssonpriset som varje år delas ut till unga forskare inom matematik, fysik, molekylärbiologi, kemi och medicin. Under de senaste tolv åren har bara 3 priser gått till Göteborgs universitet medan exempelvis Lunds universitet fått 12 priser.

– När det gäller unga forskare måste vi lyckas bättre. Vi gör inte tillräckligt idag. Problemet är att det finns så få forskartjänster. Kan vi inte erbjuda unga forskare en framtid är risken stor att de flyr universitetet.

Är det så att forskningen, i takt med att fakultetsanslagen minskar, har fått stå tillbaka för undervisningen? Men även grundutbildningsanslaget har urholkats, påpekar Margareta Wallin Peterson.

– Kanske har vi tagit på oss för

Snart ordning i arkiven

14 arkivariar arbetar för fullt på fältet för att försöka bringa ordning i universitetets olika arkiv. Hittills har man hunnit med cirka 60 procent av de arkiv som Riksarkivet pekade ut i sin granskning.

– Men vi blir inte klara med alla arkiv i tid, säger universitetsarkivarie Christer Johansson.

RIKSARKIVETS (RA) kritik mot universitetets arkivverksamhet var mycket hård: Det fanns bland annat stora brister inom hela arkivverksamheten, dålig tillämpning av regelverket och utbredd okunskap om vad som gällde.

Efter inspektionen under hösten 2003 konstaterades att knappt något hade hänt sedan RA:s tidigare besök. Då beslöt sig Riksarkivet för att ta i med hårdhandskarna och hotade med ett regeringsingripande om inget gjordes.

Det tog inte särskilt lång tid förän det fanns en strategisk plan och tillräckligt med pengar (7,5 miljoner kronor) för att kunna projektaanställa närmare 16 arkivariar under cirka ett år. Uppdraget var enkelt, om än tidsödande: att hjälpa institutionerna att få ordning på arkiven.

– Arkivprojektet är unikt i Sverige, säger Christer Johansson. Både vad gäller pengar och antal personal. Vår ambition är att skapa ordning i hela GU:s arkivverksamhet, inte bara de institutioner som Riksarkivet tog med.

Behovet är stort, konstaterar han. Inte minst när det gäller kunskap om arkivredovisning.

– I stort sett alla är glada, det hör till undantagen att någon gnäller över att vi rotar i arkiven. I tider av neddragningar är man tacksam för all hjälp.

Det praktiska arbetet innebär att arkivarierna går från institution till institution, och ordnar och förtecknar arkiven och informerar personalen i arkivfrågor. Det handlar både om att sätta sig in i institutionernas verksamhet och att lägga papper i boxar.

Till nästa sommar ska projektet avslutas. Någon fortsättning blir det inte.

– Det är svårt att svara på hur långt vi hinner, men vi kommer inte att hinna med allt. Tanken är att arkiven ska vara självgående, det vi har gjort är hjärt- och lungräddning. Efter hand kommer vi att lägga över ansvaret på fakulteterna och institutionerna.

När allt är klart kommer det att

finnas närmare 175 arkivredogörare vid GU, alltså personer som arbetar med arkiven på institutionerna och avdelningarna. Dessutom ska det finnas två samordnare per fakultet som har rollen som kontaktpersoner gentemot institutionerna och universitetet centralt. För att ge dessa grupper tillräckligt med kunskap genomförs utbildningar under varen.

Även nya riktlinjer har tagits fram centralt som rör arkivverksamhet, ansvarfördelning, dokumenthantering och hur forskningsmaterial ska arkiveras.

EN AKTUELL FRÅGA är hur elektroniska databaser och e-post ska arkiveras. Någon plan för detta finns inte i dagsläget.

– Det är nästa steg. Om vi ska börja med elektronisk hantering måste vi först ha ordning på våra papper. När det gäller e-post är det samma regler som för all annan post. Även om det inte är någon långsiktig lösning, så är min rekommendation att e-post som ska bevaras skrivs ut på papper.

Sammantaget är det mycket som ska bevaras, men vart ska allt materialet ta vägen?

– Generellt sparar man på mer än vad som krävs. Risken är att de lokala arkiven, som i flera fall rymmer handlingar från 1960-1970-talen, dränks av handlingar. Det är inget hållbart alternativ.

NÅGOT NYTT gemensamt arkiv är idag inte aktuellt – främst av kostnadsskäl, menar Christer Johansson. Det finns istället ett förslag om att i större utsträckning utnyttja Landsarkivet för arkivering. Idag betalar vissa institutioner till Landsarkivet, men med tanke på att det kostar 185 kronor per hyllmeter blir det väl dyrbart i längden.

Tanken är istället att universitetet centralt ska få utnyttja upp till 4 000 hyllmeter på Landsarkivet och att räkningen går till centrala administrationen.

Nästa sommar ska projektet redovisas till Riksarkivet. Förhoppningen är att allt det arbete som lagts ner ska suddas bort stämpeln att GU missköter sin arkivverksamhet.

Allan Eriksson

Gå in på:

www.gu.se/arkivprojekt

mycket undervisning. Men om vi skulle skära ner grundutbildningen med 25 procent på landets populäraste universitet, skulle det inte heller bli så bra – och det är inte säkert att det skulle gynna forskningen. Vi vill inte bli en utbildningsfabrik utan vår undervisning måste hålla en god och hög kvalitet med forskningsanknytning, det måste vara grunden.

Dilemmat för Göteborgs universitet är att nysatsningar krävs trots att staten inte kommer att skjuta till mer pengar. Enligt Margareta Wallin Peterson måste omprioriteringar göras för att frigöra resurser. Hur detta ska gå till kan hon inte säga än. Men en del i detta är Reskopjektet (en granskning av all förvaltning på alla nivåer) som startade i våras.

– Tanken med projektet är inte i första hand att frigöra pengar utan att frigöra resurser för att stärka verksamheten på institutionerna.

EN ANNAN KONKRET åtgärd är att ge bättre hjälp åt forskare som står i begrepp att skriva forskningsansökningar. Under nästa år stärks därför den grupp som arbetar med forskningsfinansiering vid Externa relationer.

– Under alla omständigheter kommer vi att få vänja oss vid att konkurrensen om forskningsanslag kommer att öka, säger Margareta Wallin Peterson.

Ett förslag finns redan idag om att fakultetsanslagen i framtiden ska fördelas enligt tre principer: en del fördelas som ersättning per helårsstudent, en del fördelas i proportion till de bidrag man får från forskningsråd (mycket får mer), en del fördelas i konkurrens efter de prioriteringar som sammanställs av lärosätena. Margareta Wallin Peterson är dock tveksam till att konkurrensutsätta fakultetsanslag.

– Vi måste ha en bra grundbas för forskning. Man kan inte hålla på och söka pengar hela tiden. Hur ska vi kunna behålla vår kompetens om all tid går till att skriva forskningsansökningar? Bara 20 procent av alla som söker till Vetenskapsrådet får pengar och det är inte bra. Risken är att det blir en negativ spiral som slår ut många duktiga forskare på vägen.

Eva Lundgren & Allan Eriksson

FAKTA: Pengar till forskning 2003

Göteborgs universitets vetenskapliga råd (GUVR) presenterar för tredje året en sammanställning över forskningsfinansieringen vid GU och jämför även med andra lärosäten i Sverige. Siffrorna är framtagna från Högskoleverkets årsrapport liksom från olika forskningsfinansieringsrapporter samt från GU:s bokslut för året 2003.

Rapporten kan laddas ner från www.gu.se/guvr

Hambergers rätt till lön prövas

TVISTEN OM Lars Hambergers lön ska åter igen prövas i tingsrätten. Det har Arbetsdomstolen beslutat.

Den långdragna konflikten började i januari 2000 då professor Lars Hamberger tog tjänstledigt från Göteborgs universitet. Efter sju månaders tjänstledighet ville Hamberger komma tillbaka till sin tjänst, men Göteborgs universitet motsatte sig begäran med motiveringen att man hade kommit överens om att tjänstledigheten skulle vara fram till pensionen.

Hamberger fortsatte att komma till jobbet trots att arbetsgivaren inte betalade ut hans lön. Samtidigt vände sig Hamberger till Arbetsdomstolen för att få sin sak prövad, men hösten 2002 slog AD fast att Göteborgs universitet hade rätten på sin sida och avlog Hambergers yrkande om skadestånd motsvarande den uteblivna lönen. Efter det gick Lars Hamberger in med anmälan till tingsrätten om ett betalningsföreläggande mot Göteborgs universitet angående lönen från den första februari 2000 till den 31 mars 2004. Tingsrätten konstaterade att Hamberger inte hade rätt till lön för den perioden.

Nu fastställer Arbetsdomstolen att tingsrätten ska pröva om Lars Hamberger har rätt till lön från GU för perioderna 1 februari 2000 till 11 december 2000 och 11 december 2000 till 31 mars 2004. Denna gång handlar det om rätten till lön under tjänstledigheten, förra gången var det frågan om Hambergers rätt att komma tillbaka i tjänst.

I Arbetsdomstolens dom från oktober står det att det inte föreligger något hinder att pröva Lars Hambergers begäran om lön för de perioder som inte omfattas av tingsrättens dom.

Inte för sent att svara på enkät

HITTILLS HAR NÄRMARE 400 av 700 anställda svarat på GU Journalens läsvärdesundersökning via webben. Det är en bra svarsfrekvens, men vi vill förstås att alla ni som ännu inte svarat på enkäten passar på att tycka till om tidningen. Det är tack vare era synpunkter som vi kan göra en ännu bättre tidning. Vi har förstätt att en del inte har kunnat svara på grund av tekniska problem, men i den senaste påminnelsen skickades även med ett pdf-dokument som lätt kan fyllas i.

Alla andra har också chans att svara på minienkäten som finns på GU Journalens hemsida:

www.gu.se/aktuellt/gu-journalen

Båda enkäterna kommer att ligga ute under hela december.

Nytt centrum för samarbete

SCHOOL OF Global Studies at Göteborg University, kallas ett centrum med uppgift att underlätta samarbetet med länder utanför Europa och USA. Centret bildas från och med 1 januari 2005 och samlar forskning och utbildning kring globalisering och studier i det globala rummet.

I centret ingår institutionen för freds- och utvecklingsforskning, socialantropologiska institutionen, institutionen för omvärldsstudier av människans villkor samt regionala centrumbildningar. Vid centret arbetar man bland annat för att stärka forskningen kring globalisering och studier i det globala rummet, attrahera internationella medel, gästforskare och utländska studenter samt engagera sig i internationella utbytes- och mastersprogram. Centret avser också att utgöra en gemensam plattform för studier av det globala vid Göteborgs universitet och syftar till gränsöverskridande samarbeten.

Konstnärliga skolor slås samman

MUSIKHÖGSKOLAN, Operahögskolan och Teaterhögskolan ska slås ihop till en enda institution. Det har Konstnärliga fakultetsnämnden beslutat.

Men vad sammanslagningen ska betyda i detalj är man ännu inte klar över.

I höstas kom ett förslag till Konstnärliga fakultetsnämnden om en mer tvärkonstnärlig organisation för institutionerna vid Artisten.

– Vi har fattat ett rambeslut om att samordna de administrativa funktionerna, berättar dekanus Hans Hedberg. Ett skäl är att vi vill underlätta genomförandet av Bolognaprocessen men det handlar också om att skapa bästa möjliga förutsättningar för samverkan över traditionella ämnes- och institutionsgränser. Vi vill också förenkla beslutsvägarna och se till att den som berörs av en fråga får bättre möjligheter att påverka.

För bara ett år sedan delades Högskolan för teater, opera och musikal i två delar – nuvarande Operahögskolan och Teaterhögskolan. Även Högskolan för fotografi och film har nyligen delats upp i Filmhögskolan och Högskolan för fotografi. Så varför vill man slå samman enheter nu?

– Det handlar om att hitta organisatoriska former där man för samman verksamheter som passar ihop. Men de olika högskolornas identitet utåt ska inte påverkas av detta. Det är viktigt, inte minst för att tydliggöra vår verksamhet gentemot Stockholm, att högskolorna både kan samverka och får möjlighet att profilera sig.

Sammanslagningen innebär ett första steg i en översikt över hela fakultetens organisation.

Nycklar till jämställdhet

– statsvetarna identifierar problemen

De senaste tio åren har kvinnorna vid statsvetenskapliga institutionen gått framåt rejält. Nästan hälften av dem som disputerat – nio av 21 – finns kvar och flera av dem på fasta tjänster. Männerna som disputerat har inte stannat kvar i samma utsträckning. Det gör att könsbalansen jämnas ut. Bakom resultatet finns ett aktivt jämställdhetsarbete.

UNG, ENTUSIASTISK, kvinnlig doktorand – så ser ofta jämställdhetsombudet ut vid universitetens olika institutioner. Arbetet är ensamt och ofta otacksamt.

– Men vid statsvetenskapliga institutionen har jämställdhetsombudet sedan 1994 stöd av en jämställdhetskommitté, förklarar jämställdhetsombudet Lena Wängnerud, som länge varit aktiv i institutionens jämställdhetsarbete. Fördelen med att ha en kommitté är, förutom att jämställdhetsombudet inte behöver arbeta ensamt, att representanter för olika nivåer och grupper integreras i arbetet, vilket ger större legitimitet åt det man gör. Dessutom får man förstås bättre idéer om man är flera och inte minst viktigt – arbetet blir roligare.

I STATSVETENSKAPLIGA institutionens jämställdhetskommitté sitter representanter för lärare, TA-personal, studenter, doktorander samt ombudet som också har en plats i styrelsen – sammanlagt fem personer, vilket Lena Wängnerud tycker är ganska lagom. Båda könen måste vara representerade.

– Med flera personer på olika nivåer som arbetar med jämställdhet är det lättare att integrera arbetet i den ordinarie verksamheten. Det gäller att få till stånd en attityd där människor ser jämställdhet som en viktig del av det dagliga arbetet – inte bara något som angår jämställdhetsombudet eller behövs när det uppstår akuta problem.

Jämställdhetsarbetet vid statsvetenskapliga institutionen sker på tre nivåer: För det första handlar det om ett långsiktigt förändringsarbete som går ut på att ändra attityder och skapa ett medvetet förhållningssätt till kön. För det andra handlar det om att bygga in mer konkreta nycklar i systemet som gör att ansvariga personer regelmässigt väger in jämställdhetsaspekter. Och för det tredje handlar det om att åtgärda rena sakförhållanden – som att förlägga seminarier och möten till mellan klockan 9.00 och 16.00 – om inte väldigt speciella skäl föreligger.

– Med nycklar i systemet menar vi att det finns avgörande tillfällen i institutionens liv då man måste tänka en gång till, berättar Lena Wängnerud. Vid tjänsteställningar, rekrytering till större projekt,

Det viktigaste är att förankra jämställdhetsarbetet, menar Lena Wängnerud.

val av kurslitteratur och så vidare – då måste man fundera över om man verkligen tagit hänsyn till jämställdhetsaspekten. Det är inte så att alla projektgrupper alltid måste bestå av lika många kvinnor som män, men om man väljer att göra på ett annat sätt, måste man motivera det för prefekten. Vi arbetar med att skapa speciella checklistor där vi i punktform tar upp vad man bör tänka på vid dessa tillfällen.

VART TREDJE ÅR görs jämställdhetsplanen om. Då utses en särskild grupp med uppgift att utvärdera den gamla planen och komma med förslag på vad man ska göra nästa period. Innan styrelsen tar den nya planen måste den ut på remiss till alla anställda och till studeranderepresentanter, så att alla berörda kan lämna synpunkter.

– Det gäller att varken göra för ambitiösa eller för luddiga planer, menar Lena Wängnerud. Det är bättre att ha en lite lägre ambition men verkligen klara av de mål man satt upp än att försöka förändra allt med en gång. Och målen ska vara så klara som möjligt så att det sedan går att veta om man uppnått det man velat eller ej. Men allra viktigast är kanske att jämställdhetsarbetet är förankrat hos såväl ledning som medarbetare. På statsveten-

skapliga institutionen har det betytt att man fokuserat mycket på arbetsprocesserna, att se till att dessa går bra till, istället för att sätta upp mål om x antal kvinnor som det viktigaste. Det man vill ha bort är slentrianmässiga tankesätt som kan missgynna kvinnor. För att hålla diskussionen och medvetenheten i gång arrangerar institutionen ett seminarium om jämställdhet varje år.

ETT MEDVETET förhållningssätt kräver kunskap. Därför vore det bra om GU centralt ordnade kurser för jämställdhetsombuden, menar Lena Wängnerud.

– Det borde också finnas mer utbildning för prefekter och studierektorer om dessa frågor. Och självklart måste vi alla lära oss av vad andra gör – varför inte ordna seminarier om de jämställdhetsplaner som finns ute på institutionerna? Framför allt är det viktigt att inse att jämställdhetsproblemen inte är något man kan lösa en gång för alla utan att det är frågor man ständigt måste återkomma till – som en naturlig del av det dagliga arbetet.

Universitetets kvinnor – var finns de?

I ledande ställning utgör de bara en tredjedel.

Men ju längre ner i organisationen man kommer, desto fler blir de – bland nyantagna forskarstudenter utgör kvinnorna över 60 procent och bland studenterna hela 66 procent.

Så Staffan Edén, nytt rektorsråd i jämställdhets- och jämlikhetsfrågor, får fundera både över hur man får in fler kvinnor i toppositioner – och hur man får män att alls börja studera.

AV GU:S 71 PREFEKTER är endast 25 kvinnor – och det är siffror som endast obetydligt ändrats de senaste 10 åren.

Och även om GU:s båda vicerektorer är kvinnor och Sahlgrenska akademins leds av kvinnor är ändå den manliga dominansen stor bland personer i ledande position vid GU.

– Det stämmer, men exempelvis är uppgiften att vara prefekt inte direkt något folk kastar sig över, vare sig kvinnor eller män, menar Staffan Edén, dekanus vid Medicinska fakulteten, som den 1 januari blir rektorsråd i jämställdhets- och jämlikhetsfrågor. Det innebär bland annat att han blir ordförande i Jämställdhetskommittén och att han ska vara rektors stöd när det gäller jämställdhets- och jämlikhetsfrågor.

– Det är sant att det är bekymmersamt att det inte finns fler kvinnor i ledande ställning. Men samtidigt tycker jag ibland att man fokuserar för mycket på siffror när man talar om jämställdhet. Siffror är förstås viktiga och lätta att förstå och jämföra. Men jämställdhet och jämlikhet handlar ju om mycket mer än bara kvantitet. Hur värderar vi egentligen våra medarbetare? Och hur får vi in delaktighet och inflytande för alla i vardagsarbetet?

Inga Wernersson är studierektor vid institutionen för pedagogik och didaktik, samt ersättare i Göteborgs universitets styrelse. Hon håller med om att det ofta blir för mycket siffror när man talar om jämställdhet.

– Mer tid borde ägnas åt att analysera vad man faktiskt lyckats åstadkomma så att man kan koncentrera sig på vad som inte uppnåtts. Och man måste analysera vad det är som hindrar kvinnorna. Att det finns få kvinnor i ledande ställning kan kanske hänga samman med svårigheter att erkänna kvinnors rätt att vara överordnade? För egentligen är kvinnor, så länge de inte direkt hindras, väldigt framgångsrika när det gäller utbildning. Kvinnorna har exempelvis vidgat sina utbildningsval – både

på bredden och på höjden – mycket mer än män. Kvinnor finns i dag i alla utbildningar, medan män fortfarande väljer bort utbildningar som exempelvis kan leda till att man blir förskolelärare eller får ett vårdyrke. Så den mest aktuella jämställdhetsfrågan idag kanske inte alls gäller kvinnorna – utan hur man får männen att söka sig till universitetet?

Staffan Edén, nytt rektorsråd.

EN GRUPP SOM ständigt glöms i diskussionen är den administrativa personalen. Vid Göteborgs universitet består den till 70 procent av kvinnor.

– Det verkar som att man bara kan hantera en sak i taget, påpekar Inga Wernersson. Den administrativa personalens situation kommer bort när man fokuserar på att få upp antalet kvinnliga professorer.

– Tyvärr finns det en mängd värderingar inlagda i själva högskole-systemet, menar Staffan Edén. Exempelvis omfattas vissa medarbetare av ett väldigt regelverk när de ska tillsättas medan andra inte alls gör det. Vi måste arbeta mycket mer med värdegrunden – det handlar ju om vår arbetsmiljö där alla ska känna att de blir värdesatta.

SÅ VAD ÄR egentligen målet för jämställdhetsarbetet vid Göteborgs universitet?

– Jag tror förstås att det är bra med en relativt jämn könsfördelning på alla nivåer inom universitetet – på ledande nivåer, bland lärare och bland studenterna på deras olika kurser. Det är inte minst en kvalitetsfråga – saker och ting blir bättre om de görs av olika sorters människor. Men det finns också många mekanismer i samhället som vi inte kan påverka som gör att människor väljer som de gör. Men självklart borde universitetet vara bäst på att ta itu med dessa frågor.

Rektor har ytterligare två rektorsråd: Bengt-Ove Boström, rektorsråd i kvalitetsfrågor samt Björn Hettne, rektorsråd i internationaliseringsfrågor.

Samtliga rektorsråd är män.

REGIÖluf Ullrich,
MEDJury Wickander,
Chantal Laissou,
Karin Stagnum,
Frederik Ivers

Eugene O'Neill
LÅNG
DAGS FÄRD
MOT NATT

PREMIÄR 26/1
STORSCEN

GÖTEBORGS
STADSTEATER

031-421111
www.stadsteater.goteborg.se

GU DATORN

Mobil lättvikts Mobil Stationär

Köp den av Computime

Vi är ramavtalsleverantör av persondatorer, bildskärmar och tillbehör

GU:s PC-Utvärderingsgrupp gav Computime högsta möjliga poäng på:

- ✓ Referenser (interna, externa)
- ✓ Service / Support
- ✓ Leverans / Logistik / Säkerhet

COMPUTIME
ELECTRONICS AB
Kungsporten 3A, 427 50 Billdal
Tel 031-91 41 69, Fax 031-91 32 18
E-post info@computime.se

www.computime.se

Arbete för mångfald läggs ned

Ingrid Lundgren menar att nedläggningen av studentambassadorsprojektet rimmar illa med GU:s mål och visioner.

Efter nyår läggs studentambassadorsverksamheten ner. För fem år sedan startades den för att i linje med GU:s måldokument och verksamhetsplan motivera människor från studieovana miljöer att läsa vidare.

– Jag tycker att det är bedrövligt att GU lägger ner en sådan här verksamhet utan motivering och utan att tala om vad man ska göra istället, säger projektledare Ingrid Lundgren.

NÄR HON OCH hennes kollega Eva Henricsson på Externa relationer ville göra något åt det faktum att det fanns en grupp som de aldrig nådde ut till med den vanliga studieinformationen och studentrekryteringen startades studentambassadorsverksamheten som ett projekt.

– För den här gruppen handlar det inte om vad de ska läsa utan om de ska läsa. Forskning visar att det är den sociala bakgrunden som har störst betydelse för om man söker till universitetet eller inte. Vi vill inte bara nå de redan frälsta utan även människor som inte vet vad GU står för och inte tror att uni-

versitetsstudier är något för dem, säger Ingrid Lundgren.

Grundtanken med projektet är att låta studenter från studieovana miljöer, fungera som förebilder för människor med liknande språklig och social bakgrund eftersom de vet vilka hinder man har att övervinna. Tjugo stycken studentambassadorer har rekryterats via anslagstavlor och studenttidningen Spionen.

– Det är precis de personer vi ville ha. Nästan alla sa ”Tänk om det hade funnits något sådant här när jag skulle söka”.

DE REPRESENTERAR GU på mässor och i andra officiella sammanhang förutom att de åker ut till högstadies- och gymnasieskolor samt vuxenutbildningar och folkhögskolor där de berättar om sin väg till högre studier.

– Vi har fått mycket publicitet och många positiva reaktioner. Ofta får vi höra människor säga: Är det så här att läsa så kanske det inte är så himla svårt och konstigt. Vi får också höra att de tycker att det är roligt att GU kommer ut. Universitetet är en värld som betraktas som ganska slutna av eleverna, så det

här betyder mycket för GU:s identitet och image.

De första tre åren finansierades verksamheten med strategiska medel, men de senaste två åren har den finansierats inom ramen för ordinarie budget, och inte med statliga medel från rekryteringsdelegationen som felaktigt påstås. Däremot har tröskelprojektet som är en vidareutveckling av studentambassadorsverksamheten delvis finansierats med dessa medel.

INGRID LUNDGREN tycker att det är märkligt att GU väljer att lägga ner en sådan här verksamhet som sysslar just med det som universitetet ska göra, nämligen att bredda rekryteringen och nå nya sökandegrupper. I universitetets *Måldokument 2010* står följande: ”Det är vårt ansvar att universitetet blir en tillgång även för dem som traditionellt saknar kontakt med akademisk verksamhet och att studenter ur alla samhällsgrupper söker sig till våra utbildningar.”

Samma målsättning går att utläsa ur universitetets verksamhetsplan 2004-2006: ”Mångfalden ska aktivt främjas genom en breddad rekrytering av studenter och anställda så att universitetet speglar samhället i övrigt.”

” Jag är väldigt fundersam eftersom ingen inom GU någon gång frågat hur det går med verksamheten

– Man får vara fruktansvärt försiktig så att det här inte bara blir en floskelgenerator. Det är en demokratisk trovärdighetsfråga som handlar om ifall GU ska vara tillgängligt för alla eller inte.

Förvaltningschef P-O Rehnquist, som tillsammans med ledningen tagit beslutet att lägga ner studentambassadorsverksamheten, vill framhålla att universitetet redan har mycket annan liknande verksamhet.

– JAG TYCKER ATT det är rimligt att samlat se över vad vi gör inom detta område för att om möjligt samordna oss bättre. Alla projekt har en början och ett slut. Det är framför allt angeläget att avväga fakulteternas olika insatser mot vad som ska göras i central regi. Ibland vet inte den ena handen vad den andra gör, säger P-O Rehnquist.

Att detta beslut kan uppfattas som att det går tvärt emot formuleringarna i universitetets mål och verksamhetsplan tror han inte.

– Ambitionen i alla mål måste ses i relation till den ekonomi som finns. Min bild är att det görs mycket inom universitetet för att bredda rekryteringen.

Det ska vi fortsätta med även om formerna för arbetet alltid kommer att omprövas.

Ingrid Lundgren delar inte P-O Rehnquists åsikt att det redan görs mycket annat för att motverka snedrekryteringen.

– Jag skulle gärna vilja veta vilka insatser som avses. Många av de insatser som pågår nu finansieras genom rekryteringsdelegationen. Det innebär att de kommer att upphöra vid årsskiftet, säger Ingrid Lundgren.

Hon önskar att resultaten av studentambassadorsverksamheten hade gått att mäta, men menar att det inte låter sig göra eftersom beslutet att söka till högre studier är en lång process, där det är svårt att avgöra vilka faktorer som varit mest betydelsefulla för individens val. Hennes värsta farhåga är att verksamheten läggs ner av den enkla anledningen att man inom ledningen inte känner till verksamheten ordentligt och att den därför är lätt att ta bort när pengar ska sparas. Kostnaden är en halvtidstjänst plus cirka 45 000 kronor i verksamhetsmedel per år, enligt Ingrid Lundgren.

– Jag är väldigt fundersam eftersom ingen inom GU någon gång frågat hur det går med verksamheten, inte ens när vi gick från projekt till ordinarie finansiering. Den naturliga frågan är: Ja, men vad ska ni göra istället då? Jag har börjat tycka att mångfald och breddning av rekryteringsverksamheten också är en kvalitetsaspekt som har blivit tyngre och tyngre. GU som är ett prestigefyllt och stort universitet har skyldighet att jobba utåttriktat.

Kajsa Asklöf

FAKTA/Rekryteringsdelegationen

Det måste löna sig ekonomiskt för högskolorna att arbeta för mångfald. Det menar rekryteringsdelegationen som i tre år verkat för att främja högskolornas arbete för breddad rekrytering.

I den slutrapport som kom i oktober föreslår delegationen bland annat att resursfördelningssystemet ska inkludera rekryteringsmål, anpassade efter varje högskola. Resursfördelningen ska också ta hänsyn till de merkostnader en heterogen studentgrupp innebär. Man föreslår också att det ska vara möjligt att kombinera a-kassa med kortare högskolekurser.

Delegationen föreslår att en ny myndighet inrättas med ansvar för mångfald, internationalisering samt jämställdhetsfrågor vid högskolan.

Delegationen betonar också betydelsen av fortsatt satsning på skolor i utsatta områden.

Besvikelsen är stor

– **Nedläggningen av studentambassadörsverksamheten kommer på sikt att öka snedrekryteringen ännu mer. Med detta visar GU att den målgrupp som studentambassadörerna vänder sig till bortprioriteras. Det gör mig besviken. Det säger Exhale Shipoli, en av tjugo studentambassadörer.**

EXHALE SHIPOLI kom till Sverige som 13-åring från Kosovo 1992. Hon hade alltid drömt om att få läsa vidare på högskolan, men efter gymnasiet räckte inte betygen. Vägen till socionomprogrammet gick för hennes del via komvux, och idag har hon bara drygt en termin kvar av utbildningen.

Särskilt för alla dem som har dåliga betyg och är oroliga för att de inte talar tillräckligt bra svenska.

– Det finns inte i deras värld att de skulle kunna läsa vidare, utan de tror att de ska bilda familj och jobba efter gymnasiet. De har svårt att ta till sig att komvux är till för alla.

För de elever som har föräldrar eller andra släktingar med akademisk examen från ursprungslandet kan hindret vara att de inte tror att det lönar sig att läsa vidare.

– Här i Sverige är föräldrarnas examen ingenting värd. Föräldrarna arbetar ofta i ett yrke som de egentligen är överkvalificerade för. När vi kommer får eleverna höra att det är möjligt även för dem med utländsk bakgrund att läsa på universitetet

är helt vanliga människor som går där.

Annika Rusko Andersson arbetade som vårdbiträde när hon fick möjlighet att läsa till undersköterska genom arbetet. Den gången bestämde hon sig för att inte skolka, och fick lite bättre självförtroende när hon märkte att hon klarade utbildningen. Beslutet att försöka bli läkare var något som långsamt växte fram. En sak som var helt avgörande var ett möte på arbetsplatsen med en läkarstudent.

– Till slut repade jag mod till mig och frågade henne om man måste vara så där jättesmart för att läsa till läkare. Hon skrattade och sade att det är bättre att man har en stor ändalykta så att man klarar att sitta och läsa mycket.

Annika Rusko Andersson läste matte,

– Vi tycker att det är tråkigt att GU inte ser alla positiva effekter som studentambassadörsverksamheten ger på lång sikt, säger Exhale Shipoli och Annika Rusko Andersson.

– Jag är jätteglad att jag har fått möjlighet att läsa vid GU och vill att alla ska få höra att universitetet inte bara är till för en utvald grupp. Alla organisationer och myndigheter borde medvetet bidra till ett bättre samhälle där alla medborgare ges möjlighet att delta på lika villkor. Jag tycker att det är tråkigt att GU inte ser alla positiva effekter som studentambassadörsverksamheten ger på lång sikt.

Hon har verkat som studentambassadör i nästan fyra år med 10–15 besök per termin, och tycker att det har känts både viktigt och meningsfullt att träffa elever med utländsk bakgrund.

– De elever som vi träffat har tyckt att det har varit väldigt givande att få ställa frågor till oss som har en liknande bakgrund som de själva. De frågorna hade de inte kunnat ställa annars, eftersom det vi förmedlar är unikt. Mötet mellan människor kan inte ersättas med något annat, säger Exhale Shipoli.

Den vanligaste frågan brukar vara om det är svårt att komma in och om det är svårt att studera på universitetet. Exhale Shipoli förklarar då hur hon har gjort, att det är svårt men att det finns hjälp att få och att komvux kan vara en bra början.

och att det lönar sig, säger Exhale Shipoli.

ANNIKA RUSKO ANDERSSON har växt upp i Gårdsten och hör till dem som hade många IG i sitt gymnasiebetyg eftersom hon var skoltrött och skolkade mycket. Hennes självförtroende räckte absolut inte till för några planer på högre studier. Idag är hon läkare och ska börja sin AT-tjänstgöring i februari. Flera lyckliga omständigheter gjorde att hon kunde bli det som hon ändå hade närt en drömt om sedan hon var liten.

– Jag har ingen akademisk bakgrund men ibland känns det som om dörrarnas öppnas en efter en bara man gör det man drömt om. Mitt budskap när jag går ut som studentambassadör är att ”kan jag, så kan du”, och att det är viktigt att inte ge upp sina drömmar, säger Annika Rusko Andersson.

Under sin uppväxt träffade hon aldrig någon som hade läst på högskola, så hon vet att universitetet kan kännas lika främmande som en avlägsen kontinent.

– Man tror att man måste vara så extremt begåvad för att läsa på universitetet. Jag kan berätta för dem jag träffar att man inte måste vara superintelligent och att det

fysik och kemi på komvux. Hon gjorde högskoleprovet och sökte till läkarutbildningen.

– **JAG HADE TUR** för just då jag sökte gjorde man intervjuer med de sökande. Eftersom jag hade lång erfarenhet från vården blev jag kallad och kom in. Men det är ingen enkel väg till universitetsstudier, speciellt inte om man inte får träffa en studentambassadör. Jag känner att jag verkligen har gjort nytta både genom att berätta om min väg till universitetet och vad jag var rädd för.

Nu är hon orolig för att snedrekryteringen ska öka ännu mer.

– Från statligt håll vill man minska snedrekryteringen samtidigt som man minskar platserna på komvux som är den enda livsviktiga möjligheten att läsa för alla oss som sumpade skolan vid första försöket. Och jag är mycket ledsen och besviken på universitetet som lägger ner studentambassadörsverksamheten. Pengarna man tjänar in torde vara försumbara.

Kajsa Asklöf

Rektor i SUHF:s styrelse

REKTOR GUNNAR SVEDBERG har blivit invald i styrelsen för SUHF, Sveriges universitets- och högskoleförbund. Till ny ordförande utsågs Uppsala universitets rektor Bo Sundqvist, som efterträder Christina Ullenius.

SUHF består av 40 universitet och högskolor i landet och utgör en arena för diskussioner och ställningstaganden i principiella högskolepolitiska frågor liksom i många hanteringsfrågor av praktisk natur. Förbundet vill vara lärosätenas gemensamma röst i samhället. Aktuella frågor som förbundet tar upp är anpassningen till Bologna och forskningsfinansiering.

Handelshögskolan ackrediterat

HANDELSHÖGSKOLAN har blivit ackrediterad av EQUIS, European Quality Improvement System, och har därmed fått den eftertraktade kvalitetsstämpelein som visar att såväl forskning som utbildning håller högsta internationella klass. Ackrediteringen är en så kallad ”full accreditation” och gäller i fem år.

EQUIS är ett internationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildningar inom ekonomi- och ledarskap.

I och med Handelshögskolans ackreditering är nu över 70 skolor världen över ackrediterade av EQUIS, varav 4 i Sverige.

Syftet med Handelshögskolans EQUIS-ackreditering är tvåfaldigt. Dels erhåller skolan en internationellt igenkännbar kvalitetsstämpel, dels får man tillgång till ett verktyg för att bedriva ett kontinuerligt och systematiskt kvalitetsarbete.

Gillberg får nordiskt forskningspris

CHRISTOPHER GILLBERG, professor i barn- och ungdomspsykiatri vid Sahlgrenska akademien, har tilldelats Philips Nordic Prize for research within Neurodevelopmental Disorders 2004. Priset är på 50 000 euro.

Gillberg forskar bland annat om ADHD, damp och autism. ”Gillberg är ansedd för sina vetenskapliga forskningsresultat inom epidemiologiska studier, där han har påvisat omfattningen av neuropsykiatriska funktionshinder och hur dessa hänger samman” skriver juryns ordförande Lennart von Wendt, professor vid Helsingfors universitets sjukhus. Von Wendt är knuten till samma institution som Gillberg vid GU, institutionen för kvinnors och barns hälsa. Han har också suttit med i Socialstyrelsens vetenskapliga råd tillsammans med Christopher Gillberg.

Hon ser stjärnorna dansa

text: EVA LUNDGREN foto: HILLEVI NAGEL

När du tittar upp mot himlen en klar vinternatt kanske du får syn på vår egen galax, Vintergatan. Dess stjärnor deltar i en kosmisk dans som är så oerhört långsam att en rörelse kan ta 100 miljoner år.

Ändå rör de sig.

Att det är så visar simuleringar på datorn.

MARIA SUNDIN tar ner ett keramikfat hon har ovanpå en hylla i sitt rum på avdelningen för fysik och teknisk fysik, belägen i Chalmersområdet.

Det är gjort av den kaliforniske konstnären Daniel Oberti och de dansande blågröna linjerna, som snurrar sig runt varandra i fantasieggande mönster, är inspirerade av Maria Sundins forskning.

Hon är universitetslektor i experimentell fysik. Men när folk hajar till för något som verkar vara ett alltför snårigt ämne, förklarar hon att hon är astrofysiker. För hennes forskning berör frågor som eggjar fantasin hos de flesta människor: Hur skapades universum? Hur uppstod livet på jorden? Finns det liv någon annanstans? Kan vi människor kanske lämna jorden och bosätta oss på månen i stället?

– Egentligen forskar jag om galaxer, förklarar Maria Sundin. Jag gör datorsimuleringar för att beräk-

FOTO TAGET AV MARIA SUNDIN MED HUBBLETELESKOPET

na galaxernas rörelser och hur de påverkar varandra när de möts i rymden. Det handlar om skeenden som sträcker sig över många miljoner år – men som vid datorskärmen kan kortas ner till några minuter. Jag studerar bland annat så kallade stavvingar som finns i stavgalaxer. Vår egen galax Vintergatan är ett exempel på en sådan stavgalax.

PÅ SIN DATOR visar hon en bild hon tagit tillsammans med Magnus Thomasson från Onsala rymdobservatorium och ett par kollegor från USA. Vad som ser ut som ett par stirrande ögon i rymden är egentligen två galaxer på väg att kollidera.

– Bilden är tagen med det kända Hubbleteleskopet,

som kretsar runt jorden på 600 kilometers höjd, berättar Maria Sundin. Den fick väldigt stor uppmärksamhet när den publicerades och var bland annat med i New York Times. Det vi ser är två galaxer som krockat för cirka 40 miljoner år sedan och sedan glidit isär. På grund av gravitationskraften kommer de att dras samman igen och till slut förenas i en galaxklump. Men stjärnorna i galaxen kommer knappast att kollidera – de ligger så långt ifrån varandra. Men däremot kommer de att kastas runt i olika banor. Och vid galaxkrockar stöter också galaxens enorma gasmoln emot varandra vilket ger upphov till en väldig stjärnbildning. Även Vintergatan kommer så småningom att krocka med vår närmaste stora galax, Andromeda. Men som tur är kommer det att dröja länge – omkring fem miljarder år.

Fast just nu befinner sig faktiskt Vintergatan på kollisionskurs med en dvärggalax.

– Det kallas galaktisk kannibalism – Vintergatan är så mycket större att den lilla galaxen kommer att ätas upp. Men någon betydelse för jorden har den här kollisionen inte.

När man forskar om universum är det stora avstånd, långa tidsrymder och väldiga mängder stjärnor man får arbeta med. Det tar åtta minuter för

avancerade saker på ett enkelt sätt. På mina populär- och tvärvetenskapliga kurser har jag studenter med alla möjliga sorters bakgrund: sådana som aldrig läst någon naturvetenskap blandat med chalmester; pensionärer ihop med ungdomar – och det gäller att säga något som får dem alla att tycka att det är spännande. Ett sätt är att utgå från bilder och diagram. Varför blåser det på Mars och vad beror det på att himlen där är röd – det är frågor som kan få vetenskapliga svar samtidigt som de stimulerar människors fantasi och väcker många estetiska känslor.

KURSER SOM ETNOASTRONOMI, astronomi och konst, navigationskonstens historia, den astronomiska världsbildens historia, om skillnaden mellan astronomi, som är en vetenskap och astrologi, som inte är det – det är kurser som är oerhört populära och som därmed vederlägger allt prat om en naturvetenskap i kris.

– Jag är mycket tilltalad av det här sättet att arbeta, över olika gränser. Den som är konstintresserad kanske kan lockas att intressera sig mer för naturvetenskap – och den som går mina kurser på grund av sin fascination för astronomi kanske kan börja tycka att myter och andra kulturer också är spännande. Och jag upplever inte alls att människor är ointresserade av naturvetenskap, däremot tror nog många att det är svårt. Men är man bara intresserad kan man lära sig vad som helst, det gäller bara att ha tålamod och inte ge upp om man inte förstår med en gång.

Den mest populära kursen är den om livsbetingelser i universum.

– Om det finns liv på andra planeter är en fråga vi nu antligen kan ta på allvar, berättar Maria Sundin. Forskningen har kommit så långt när det gäller livets utveckling på jorden att vi kan jämföra med andra planeter. Och numera har vi också teknik som gör det möjligt att leta efter solar som har planeter kring sig. Det finns ett helt vetenskapsområde som sysslar med det här – astrobiologi – och jag hoppas förstås att vi blir den första generationen som får svar på frågan om det finns liv någon annanstans. Det bör ju finnas planeter i vårt väldiga universum som liknar jorden och som ligger på rätt avstånd från sin sol – men räcker det? Vi har ju till exempel en måne som hjälper till att stabilisera jordens polaxel, det är bland annat därför vi har ett så jämnt klimat, och det kanske är ovanligt?

DJUPHAVSFORSKARE har hittat liv på jorden där man tidigare inte trodde att det var möjligt – i berggrunden, där det inte finns något syre, men i stället svavel.

– Det finns de som tror att livet uppstod just i berggrunden och det skulle betyda att det kan finnas liv även på platser där ultraviolett strålning från solen tar död på allt levande. Det är därför planeten Mars är så spännande. Mars och Jorden var ganska lika varandra vid den tid då livet uppstod här – och kanske har planeterna till och med smittat varandra med liv?

Science fiction? Kanske. Men frågorna är fantasieggande. Att de ofta behandlas på ett mer eller mindre skickligt sätt i science fiction-romaner och filmer är inget Maria Sundin fnyser åt. För visst kan det vara irriterande om en snusförnuftig författare påstår något som faktiskt inte är sant. Men ändå är det fantasifulla berättelser och spännande äventyr som lockar många unga till naturvetenskaplig utbildning.

– När jag frågar mina studenter varför de blivit intresserade av astronomi, svarar de nästan alltid att det beror på en bok eller en film de sett – det är väldigt sällan skolan inspirerat dem. Och själv blev jag fascinerad av rymden när jag som åttaåring tittade på Månbas Alpha. Det viktiga är att fånga intresset – även om det inte görs på ett helt vetenskapligt sätt.

Förutom att forska, undervisa och ge populärvetenskapliga föreläsningar, sitter Maria Sundin med i Naturvetenskapliga fakultetsnämnden.

Och det är inte enbart roligt. Fakulteten har drabbats av rejäla nedskärningar de senaste åren vilket lett till färre undervisningstimmar för studenterna. Detta trots att lärarna fått mer undervisning på sin lott och väldigt lite tid för forskning.

– Universitetsmiljön är fruktansvärt hård, menar Maria Sundin. Vi har många duktiga studenter som vi inte har möjlighet att anta som doktorander vilket leder till att viktig forskning aldrig blir gjord. Och lärarna har så mycket undervisning att de i bästa fall bara kan forska på runt 20 procent. Hinner de inte forska får de inga anslag. Vilket leder till ännu mindre forskning och så är den onda cirkeln igång. Det här är en mycket tråkig sida av universitetstillvaron.

I somras flyttade Maria Sundin tillsammans med sambon Peter och lille sonen Leo, sexton månader, till ett hus i Lilleby på Hisingen. Det var närheten till havet som lockade – och möjligheterna till långa promenader i naturen.

För det är viktigt att göra andra saker ibland, även om man har ett fantastiskt roligt jobb.

– Risken finns ju att man glömmar tid och rum och sitter hela nätterna framför datorn. Men det går naturligtvis inte när man har ett litet barn. Men det var viktigt för mig även tidigare att få tid till annat. Det är bland annat därför min häst Marrakech, som jag köpte 1991, är så betydelsefull. När jag är ute vid stallet släpper jag alla tankar om kolliderande galaxer och ägnar mig i stället åt att spola benen på Marrakech eller ta en ridtur. Och så pratar jag med andra sorters människor som får mig att inse att det finns annat i livet än astronomi som är spännande.

Maria Sundin

Yrke: Universitetslektor i experimentell fysik

Bor: Flyttade till eget hus i Torslanda i somras

Familj: Sambon Peter, sonen Leo

Intressen: Förutom familj och arbete, hästar, science fiction, fantasy, har ägnat sommaren åt att läsa Robin Hobb. Men tycker också om Jane Austen. Är också musikintresserad och lyssnar på Depeche Mode, Bryan Ferry, Dire Straits, Kent. Sambon Peter har gjort Maria intresserad av the Beatles. Tycker annars om att umgås med vänner och att ta långa promenader.

Keramikfat inspirerat av Marias forskning

Ljuset att resa från solen till jorden och hela fem timmar att nå Pluto. Vill man resa över hela Vintergatan med ljusets hastighet får man hålla på i 100 000 år. Vintergatan består av kanske 200 miljarder stjärnor och med tanke på att det finns svindlande 1000 miljarder galaxer i universum är det svårt att förstå hur man över huvud taget kan få något begrepp om vad som händer där ute.

– **MAN LÄR SIG** så småningom att hantera de här väldiga talen – även om man aldrig riktigt kan föreställa sig hur mycket 1000 miljarder egentligen är. Men det är fantastiskt hur mycket tekniken har gått framåt sedan jag som blivande civilingenjör gjorde mitt examensarbete i form av en videofilm om galaxkrokar 1988. Då kunde datorerna räkna på kanske 50 000 stjärnor – i dag är vi uppe i en miljon.

Om sin forskning berättar Maria Sundin gärna, både i populärvetenskaplig form i tv, radio och på föredrag under exempelvis Universitetets vecka. Men hon håller också kurser i astronomi – kurser som inte kräver naturvetenskapliga förkunskaper och som lockar rekordmånga sökande.

– När jag disputerade 1994 hade Curt Roslund, som startade de här orienteringskurserna, bara två år kvar till pensionen, och dessa år ville han ägna åt forskning. Så jag fick anställning som vikarie och när tjänsten utlystes 1996 fick jag den. Jag har lagt ner väldigt mycket möda på att lära mig prata på ett sätt som alla kan förstå och jag tror att jag kan säga även mycket

Uppsagd efter misshandel

VAKTMÄSTAREN drog in studierektorn i ett soprum, stängde dörren och började skälla och kalla henne olika tillmälen. Enligt honom hade hon förstört hans privatliv. När hans tonläge blev högre – trots att studierektorn bett honom att lugna ner sig – flydde hon ut i korridoren och gick mot en dörr till ett trapphus. Framme vid dörrknappen kom vaktmästaren ifatt och försökte hindra henne från att komma ut. När hon ändå lyckades trycka på knappen fick hon ett knytnävsslag i bröstkorgen. Samtidigt skadade hon också sin handled.

Studierektorn polisanmälde händelsen och i tingsrätten dömdes vaktmästaren – som förnekar brott – att betala 9 600 kronor i skadestånd till studierektorn plus en avgift på 500 kronor enligt lagen om brottsofferfond samt egna rättegångskostnader.

Vaktmästaren har blivit uppsagd.

Översyn av styrdokument

EN ARBETSGRUPP med uppgift att se över de många styrdokument vid Göteborgs universitet – det är vad rektors ledningsråd föreslår att man nu ska bilda. Gruppen ska bestå av rektorsrådet Bengt-Ove Boström som sammankallande, dekanus Hans Hedberg, prorektor Kerstin Norén samt en studentrepresentant som GUS utser. Som resurspersoner för arbetsgruppen föreslås Malin Östling samt företrädare för rektors kansli. Förslaget ska presenteras för ledningsrådet senast 31 mars.

Allt fler kvinnor studerar

KVINNORNA är i majoritet på de allra flesta högskoleutbildningar. Det visar en nyligen presenterad analys från Högskoleverket. 63,5 procent av alla examina läsåret 2003/2004 avlades av kvinnor. Det är bara ingenjörsutbildningarna och andra teknikutbildningar som fortfarande är mansdominerade.

De enda examensgrupperna med någorlunda jämn könsfördelning är arkitekter, läkare och konstnärligt utbildade. Flera utbildningar har rört sig från jämn könsfördelning till kvinnodominans de senaste åren. Det gäller bland annat juristutbildningen, tandläkarutbildningen och teologie kandidatutbildningen.

Men även befolkningen som helhet har blivit mer bildad.

7 procent fler personer tog ut högskoleexamen förra året än året dessförinnan. Det är en ökning med över 50 procent på tio år.

Papperstidning bättre än webb

VI LEVER I en föränderlig epok. Om den är mer föränderlig nu jämfört med tidigare vet jag inte men i min värld som handlar om information är den inte särskilt föränderlig, men den är snabbare. Men på vilket sätt är den snabbare? Informationen går snabbare ut men jag är inte säker på att den går snabbare in. Men eftersom man mäter information i distributionshastighet så går det snabbare. Har vi ett mått så mäter vi det så men frågan är vad vi mäter.

JAG HADE EN fundering om detta när jag häromdagen diskuterade med ett antal tidningsledare om att lägga ut den lokala morgontidningen på webben. Problemet var att så få läste den lokala tidningen på webben medan så många läste Aftonbladet på webben. Frågan kunde lika gärna formuleras varför så många läste tidningen på papper. Vi har t ex ca 20 datatidskrifter på papper med en samlad upplaga på ca en halv miljon. Likaså ökar pappersproduktionen. Detta kan möjligen stämma till eftertanke så vad vi enades om var att försöka utvärdera vilka funktioner som tillgodosågs genom tidningen på papper och vilka funktioner som tillgodosågs på webben.

Du som läser denna artikel skulle säkerligen aldrig ens se den om den låg på

webben. Webben är ett sökverktyg som i första hand behandlas som ett arbetsverktyg. Du vet inte att artikeln finns och du känner troligen inte artikelförfattaren. Du läser den inte heller i din arbetsposition och heller inte då du är strängt arbetsupptagen. Du läser något som du inte alls hade tänkt att du skulle läsa och du gör det sannolikt avkopplad.

WEBBEN FUNGERAR SOM en jättelik anslagstavla med dess fördelar och nackdelar men poängen är att du måste söka. I denna tidning söker du inte, du bläddrar och fastnar för än det ena och än det andra. Vi skulle kunna göra detsamma på webben men vi gör det inte.

För att webben skall vara effektiv måste den som lägger in veta vad mottagaren vill ha och inte vad han eller hon bör ha. Om vi tar universitetets webb som exempel så fungerar den gentemot studenterna eftersom relationen mellan studenterna och universitet är instrumentell. I den grupp jag hade idag hade ca 10 procent varit inne på GU:s webb men bara varit inne och sökt en gång, när de började studierna. Men relationerna inom universitet (och då menar jag alla anställda) är inte lika instrumentella. Det som vi kanske

skulle kalla "skvaller" berör inte studenterna på samma sätt som det berör oss inom samma organisation. Och skvaller eller "information som rör person eller relationer" är en del av det kitt som förenar oss. Webben är en dålig social kanal. Denna artikel förmedlar inte bara mina tankar utan också lite om vad vi på institutionen för Journalistik och masskommunikation sysslar med och lite om sättet vi skriver på och sättet att tänka, även om jag inte är helt representativ.

JAG VILL ALLTSÅ slå ett slag för papperstidningen, den långsamma, eftertänksamma, underhållande och sociala, i en tid då andra slår sina slag för webben, den snabba, rationella och instrumentella. Låt såväl kanalerna som funktionerna komplettera varandra, vi behöver både det snabba och det långsamma. Inget massmedium har försvunnit och ersatts i alla sina funktioner t o m stentavlorna har funnit sin nisch om än på kyrkogårdarna. Vad skall vi ha dagstidningen till och vad skall vi ha närtidningen till? Vad skall vi ha GU Journalen till och vad skall vi ha webben till?

Jan Strid

UNIVERSITETSLEKTOR VID JMG

Ny exklusiv engelsk broschyr finns att beställa!

Även den svenska broschyren Göteborgs universitet ett av de stora i Europa finns att beställa.

Gå in på www.gu.se/informationsmaterial eller kontakta Elisabeth Norén: 773 1013

www.gu.se/informationsmaterial

Stölderna har mer än halverats

Förra året kostade alla stölder GU 2,6 miljoner kronor. I år blir stöldnotan runt 1 miljon.

Nya säkerhetssystem, bättre samarbete med polisen och en ökad medvetenhet är faktorer som tros ligga bakom.

– **DET GAMLA SYSTEMET** fungerade inte. Man trodde att det var säkert, men det fanns åtskilliga dörrar som var helt obevakade. Och om larmet gick visste man inte vart.

Det säger Freddy Magnusson, husintendent och säkerhetsansvarig för Samhällsvetenskapliga fakultetens lokaler i Haga.

Han har haft befattningen så länge den har funnits – i ett och ett halvt år. Innan dess hamnade frågor om säkerhetsarbetet, som han säger, ”lätt mellan stolarna”. Och då går det som det går.

– Jag har jobbat tätt ihop med GU:s säkerhetschef Leif Bouvin. Vi har styrt upp bevakningen, tittat på brister i säkerheten, analyserat och åtgärdat svagheter.

SOMMAREN 2003 sattes ett nytt passersystem in i lokalerna, ett system helt utan nycklar. Varje anställd och student har nu ett passerkort med personlig kod.

– Förut var vi tvungna att byta cylindrar så fort en vaktmästare eller städerska förlorade en nyckel. Nu har inte ens jag tillgång till våra skalskyddsnycklar, de är inlåsta hos Securitas.

– Peppar, peppar, men det har inte inträffat något större inbrott sedan passersystemet infördes. Innan dess blev vi bland annat av med takprojektörer och ljudanläggningar i hörsalarna.

Man försöker hålla öppet så gott det går, men för att minimera riskerna är det numera bara personalen som har tillträde till Hagalokalernas kontors- och forskningsmiljöer. På kvällen läses också alla studentutrymmen och för personalen är inte längre nattarbete tillåtet.

– **DET VAR EN** del knorrande när vi införde det, men nu är acceptansen stor för det här. Och jag tror det beror på att man ändå upplever en öppenhet under dagtid, säger Freddy Magnusson.

Inom Sahlgreiska akademien har säkerhetssamordnare Mats Doverhag fått liknande reaktioner.

– Värre än Kumlabunkern, sade man i början. Nu har folk vant sig.

Sahlgreiska akademien har två olika larmsystem – ett för Hälsovetarbacken och ett för Medicinareberget och andra delar – som man nu håller på att synkronisera. Till skillnad från i Haga fotograferar man också alla studenter. Med ett foto på passerkortet får inte bara väktarna lättare att identifiera behöriga personer utan kortinnehavarna blir också mer försiktiga med sina kort.

– Det är rätt hektiskt när kurserna startar i augusti, september. Vi betar av klass för klass med foto, namn och personnummer.

SJÄLVKLART FÅR också alla studenter, enligt GU:s nya IT-säkerhetspolicy, information om hur man tar till sig användarregler för till exempel e-post och internet.

– Vi har också förbättrat säkerheten i datosalarna. Tidigare kunde man logga in anonymt, men nu har alla sitt eget lösenord.

På Medicinareberget har 5 000 larmcentraler kopplats samman och om ett larm går kan väktarna se exakt var någonstans det har utlöst. En helg tidigare i höstas

Mats Doverhag övervakar Sahlgreiska akademins två säkerhetssystem.

spenderade Mats Doverhag med att följa med en väktare och testa varje larmpunkt.

– Det var något glaskrosslarm som inte utlöstes, men annars fungerade allt. Det är viktigt att man testar systemet någon gång om året.

Precis som Freddy Magnusson tror han att det är det nya systemet som till stor del ligger bakom att inbrotten är färre i år.

– Vi har ju haft försök, men tjuvarna förstår snabbt att de inte har så lång tid på sig.

SÄKERHETSCHEF Leif Bouvin tror också att förbättringarna av säkerhetssystemen har betytt mycket. Men han tror också att en ökad medvetenhet hos personalen och ett förbättrat samarbete med polisen har gjort sitt till för att antalet stölder har mer än halverats.

– Tidigare var vi inte speciellt bra på att polisanmäla inom GU. Jag tror att man hade gett upp lite. Men nu har vi en färdig blankett som enkelt talar om precis hur man ska göra och därför polisanmäls allt, inklusive försök. Det har lett till gripanden.

I maj fastställde rektor de sista kompletterande riktlinjerna för såväl GU:s säkerhetspolicy i stort som universitetets IT-säkerhetspolicy. Under hösten har implementeringsarbetet med särskilda temadagar och informationsmöten fortgått. Just nu riktar man in sig på forskarna och tidigare har till exempel IT-personalen drillats.

– Det har skapat en debatt om IT-säkerhetsfrågorna på ett helt annat sätt. Man diskuterar till exempel samordnade säkerhetslösningar över fakultetsgränserna. Sådana lösningar skulle inte bara skydda mot intrång, utan också säkerställa kommunikation, säger Leif Bouvin.

Han ser den nya säkerhetspolicyen som ett hjälpmedel, en handbok för medarbetare och studenter. Den ska öka tryggheten – inte upplevelsen av att vara kontrollerad.

– Stölder kostar inte bara pengar. Det skapar också obehag för den som drabbas. Därför är det viktigt att vi skapar en säkerhetsmedvetenhet på GU. Säkerhet handlar i första hand om attityder.

Det menar Freddy Magnusson också. Och i Haga har personalen blivit mer alert och bättre på att läsa av ”skumma” situationer.

– Om någon upptäcker tvivelaktiga figurer så går det direkt med budkavle till mig varpå jag skickar ut ett varningsmejl till samtliga i huset. Antalet fickstölder har också minskat. Jag tror tjuvarna känner sig mer iakttagna, säger Freddy Magnusson och tillägger:

– Man kan bygga upp hur mycket tekniska säkerhetssystem som helst, men har inte personalen rätt inställning är de inte mycket att ha. Det är säkerhets-tänkandet hos var och en som allt står och faller med.

Läs mer på:

<http://www.fa.adm.gu.se/sakerhet/>

Lars Nicklason

Leif Bouvin har all anledning att vara nöjd. Stölderna vid GU minskar.

Lilla Nobelpriset till koleraforskare

Jan Holmgren får 2004 års Fernströmpris för sin forskning om kolera.

I över trettio år har Jan Holmgren forskat om kolera – en forskning som bland annat lett fram till världens första effektiva koleravaccin. Nu tilldelas han 2004 års Stora Nordiska Pris av Eric K Fernströms stiftelse – det största medicinska priset i landet efter Nobelpriset.

I ÖVER HUNDRA år har forskare försökt göra vaccin mot kolera. Att Jan Holmgrens forskargrupp lyckats beror på att man använder ett nytt sätt att inta vaccinet. I stället för att injiceras ska det drickas. På så sätt kommer det i direkt kontakt med mag-tarmkanalens slemhinnor.

Att vaccinet är drickbart är en förutsättning för att det ska fungera. Men det innebär också en massa fördelar – inte minst för dem som har störst behov av vaccinet, människor i u-världen.

– Det är enkelt att ta, även om det inte finns någon sjukvårdsutbildad personal, berättar Jan Holmgren, professor vid institutionen för medicinsk mikrobiologi och immunologi vid Sahlgrenska akademien. Och eftersom inga sprutor används finns ingen risk för hiv-smitta eller andra infektioner. Men framför allt är det effektivt. Vaccinet ger ett 90-procentigt skydd i upp till ett halvår för barn. För personer över fem år varar skyddet i ytterligare två till tre år.

Vaccinet är också relativt lätt att framställa. I Vietnam är tillverkning-

en redan i gång och även Indonesien, Indien och Kina ligger långt framme. Vaccinet är registrerat i ett femtiotal länder och är det enda koleravaccin WHO rekommenderar.

– Ytterligare en fördel med vaccinet är den starka indirekta effekt det visat sig ha. Om över hälften av befolkningen i ett område vaccinerats, skyddas även de som inte vaccinerats i nästan lika hög grad eftersom bakterierna inte får så stor chans att spridas.

CIRKA TVÅ MILJARDER människor lever i riskområden för kolera. Sjukdomen dödar omkring 200 000 människor om året och värst drabbade är barn under fem år.

– Det finns än så länge inte resurser att vaccinera alla människor som löper risk att få sjukdomen, förklarar Jan Holmgren. Men om man koncentrerar sig på särskilt utsatta områden och befolkningar där risken är stor att sjukdomen bryter ut inom en sexmånadersperiod, kan man åtminstone hålla koleran under kontroll. Särskilt i flyktläger och katastrofområden är det viktigt att se till att smittan inte får fäste.

Kolerabakterierna lever inte bara i människans mag-tarmkanal. Mikrobiologen Rita Colwell vid University of Maryland har visat att bakterierna också kan överleva under mycket lång tid i plankton och andra

småorganismer i havet. Det betyder att sjukdomen plötsligt kan bryta ut i områden som varit förskonade under lång tid – som när Sydamerika oväntat drabbades 1990, en världsdal som inte haft kolera på hundra år.

– **DET INNEBÄR** också att vi antagligen inte kommer att kunna utrota kolera. Men om vi har kunskap om hur bakterierna sprids i havet kommer vi att bättre kunna förutsäga när en epidemi är på väg. Det innebär att vi kommer att kunna rikta utbildningsinsatser och vaccination till just de berörda områdena. Tillsammans med bland andra Rita Colwell står vi därför just i begrepp att starta ett globalt nätverk kring forskning och utbildning om vatten och hälsa, där Göteborgs universitet och University of Maryland ska vara nav.

Jan Holmgrens forskning om kolera har visat sig vara framgångsrik även inom andra områden som rör stimulering av immunsystemet i slemhinnorna. Bland annat handlar det om vacciner mot sjukdomar som tbc och hiv.

Men också om mediciner som har motsatt uppgift, som i stället för att stimulera, kan dämpa immunförsvaret.

” Om över hälften av befolkningen i ett område vaccinerats även de som inte vaccinerats i nästan lika hög grad

– **VARJE GÅNG** vi andas eller äter får vi in en mängd immunologiska substanser. För att vi inte ska utveckla allergier mot precis allting har kroppen ett eget system som trycker ner immunförsvaret. Det är detta system vi håller på att lära oss, för att på så sätt behandla ett flertal svåra sjukdomar – som MS, diabetes I och allergier.

Behçets sjukdom är en av de allvarliga sjukdomar man hoppas kunna behandla med dessa nya metoder. Den orsakar bland annat ögoninflammationer som kan leda till blindhet.

– Sjukdomen finns i Asien och Turkiet och det är ganska intressant att den genetiska mottagligheten verkar ha spridits utmed den gamla Sidenvägen, berättar Jan Holmgren. Tidigare behandlades sjukdomen med ett kraftigt immundämpande preparat som gav väldigt starka biverkningar. Men nu har vi tagit fram ett nytt preparat, där vi

använder en del av koleravacciner, som vi provat på en liten grupp människor i England. Resultaten är fantastiska. Så forskningen på kolera har gett upphov till en bred palett av kunskap som vi hoppas kunna utnyttja inom många områden.

Det tar tid för vacciner att nå u-världen – när ett preparat börjat användas i i-länderna dröjer det 20–30 år innan det äntligen når de fattigaste människorna. För att komma tillrätta med bland annat dessa problem bildades år 2000 GAVI – The Global Alliance for Vaccines and Immunization. Där ingår WHO, UNICEF, Världsbanken, Bill och Melinda Gates Foundation samt ett flertal länder, däribland Sverige. Jan Holmgren är med i GAVI:s styrelse, där han är representant för alla universitet och andra institutioner som arbetar med vaccinforskning.

– GAVI är kanske det finaste som hänt inom vaccinationsverksamheten i modern tid, menar Jan Holmgren. Det är en allians som ska göra det möjligt för de 75 fattigaste länderna i världen att kunna vaccinera sina barn. När statschefer och regeringar engagerar sig får projekten en helt annan kraft som ger hopp för framtiden. Det är därför mycket spännande att få vara med och påverka denna utveckling.

ERIC K FERNSTRÖMS Stora Nordiska Pris är på en miljon kronor. Det kallas ibland Lunds universitets lilla Nobelpris.

– Det innebär förstås en stor ära att få ett så fint pris. Men vi är många som under trettio års tid arbetat med vaccinet och äran tillkommer lika mycket alla dem. Förra gången priset gick till Göteborg var 1981. Då var det min företrädare Örjan Ouchterlony som fick det – den man som gjorde mig intresserad av kolera i slutet av 1960-talet. Det pris jag nu fått bygger på forskning som jag till stor del gjorde för tjugo, trettio år sedan och det visar på en bekymmersam utveckling inom svensk medicinsk forskning. Vi lever fortfarande på forskningssatsningar som gjordes för flera decennier sedan – men svensk biomedicinsk forskning har tappat oerhört mycket i internationell konkurrenskraft sedan dess. Att statsmakterna inte förstår vikten av att satsa rejält på ett forskningsområde som är så betydelsefullt både för vår hälsa och ekonomi, känns mycket märkligt.

Eva Lundgren

Hälften är visstidsanställda

Systemet gagnar inte någon

Vågar du inte be om föräldraledighet? Fick du inte det där banklånet? Gjorde din ovissa framtid hyresvärden tveksam till att ge dig hyreskontrakt?

Du är i gott sällskap. Av GU:s personal är nästan hälften visstidsanställda.

ATT 45 PROCENT av GU:s anställda är visstidare förklarar till stora delar av universitetens tjänstestruktur. För det första binder högskoleförordningen alla doktorander och vissa forskare till tidsbegränsade tjänster. Projektanställningar ligger också i universitetsarbetets natur. Och om en tillsvidareanställd lärare tillfälligt ansluts till ett forskningsprojekt så blir inte bara han projektanställd, hans tjänst fylls ofta av en vikarie, vilket ytterligare spär på visstidsanställningarna.

– De är ändå för många. Lagen om anställningsskydd säger ju att allt annat än tillsvidareanställningar är att betrakta som undantag, säger Hilding Sjöden vid personalavdelningen.

Han tror också att den höga siffran till viss del också kan förklaras med att vi ofta är lite för försiktiga inom GU.

– I fakulteternas budgetprognoser är man ofta alltför pessimistisk. Har man till exempel varit väldigt framgångsrik ett år med att raggas pengar så räknar man ändå med en drastisk försämring nästa år.

Rektor Gunnar Svedberg håller med. Ju större andel externa anslag, desto färre tillsvidareanställningar vid universitet.

– Visst kan framtiden ibland se osäker ut, men det gör den till exempel för konsultföretag också. De ser ofta inte någon säker verksamhet mer än några månader framåt. Och de tillsvidareanställer ändå.

Gunnar Svedberg konstaterar att universitetet skiljer sig från de flesta andra arbetsgivare. Och det för med sig många negativa konsekvenser.

– Vi förlorar till exempel många kompetenta kvinnor som inte arbetar vidare efter disputationen eftersom det i regel endast är visstidsanställningar som erbjuds.

– Vi får också svårare och svårare att konkurrera på arbetsmarknaden. Visst, vi kan erbjuda intressanta jobb, men inte några bra löner och inte många tillsvidareanställningar.

Det system vi har idag gagnar ingen, menar Gunnar Svedberg. Därför tänker han, gentemot statsmakterna, argumentera för förändringar av tjänstestrukturen.

– Så länge vi har den högskole-

förordning vi har är vi på många sätt låsta.

Men antalet visstidsanställningar har nog ändå sjunkit vid GU, tror Hilding Sjöden.

– Dels har problemet uppmärksammats, dels har treårsregeln införts som ger vikarier rätt till tillsvidareanställning efter tre år.

Saco:s Inger Wilgotson-Lundh är dock inte säker på att det blivit så mycket bättre.

– Jag tror antalet visstidsanställda varit konstant i många år. Förr, när ekonomin var mer stabil, fanns det fall där folk var korttidsanställda i flera år. Rädslorna har blivit större, fler ringer till oss och är oroliga över att förlora sitt arbete.

DET TRIXAS OCKSÅ en del med treårsregeln, menar hon. Lärare som vikarierat i tre år får inte alltid någon tillsvidareanställning. Istället kan man få en ny titel – gästlärare – och ytterligare en visstidsanställning.

– Utifrån vilka kriterier blir man plötsligt gästlärare? Jag tycker att man i för hög grad utnyttjar och använder unga människor som en buffert.

Antalet visstidare skiljer mellan olika fakulteter och olika yrkeskategorier. För GU Journalens kartläggning har tjänstebemärkningarnas delats in i tre huvudkategorier:

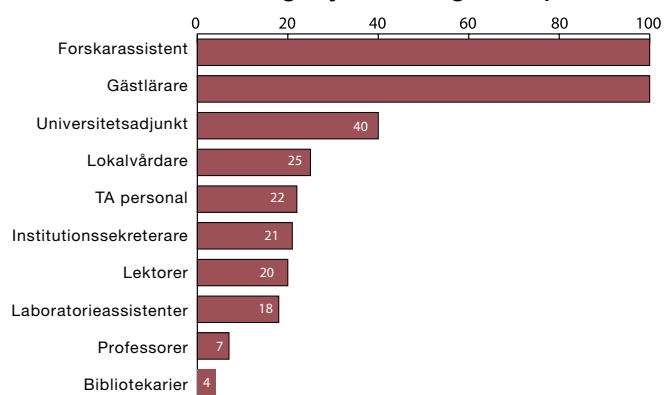
1. Teknisk och administrativ personal
2. Undervisande personal
3. Annan undervisande och forskande personal

I DEN TREDJE gruppen, som består av 1 478 anställningar, är hela 97 procent visstidare. Det har sin förklaring. Gruppen består av doktorander, assistenter med utbildningsbidrag, biträddande forskare och andra som i huvudsak är reglerade av högskoleförordningen att inneha visstidsanställningar. GU:s tekniska och administrativa personal utgör mer än en tredjedel av GU:s anställda och av 2 014 anställningar är 22 procent (444) visstidsanställningar.

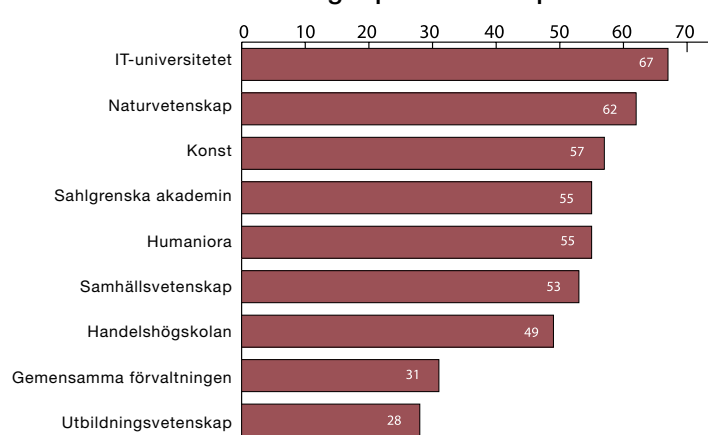
– Även när det gäller TA-personalen verkar man vilja ha en buffert, men jag tycker nog ändå att det idag finns en vilja bland arbetsgivarens representanter att öka antalet tillsvidareanställningar inom denna grupp, säger Inger Wilgotson-Lundh.

I kategorin undervisande personal (lektorer, professorer, adjunkter – inga doktorander) är 29 procent visstidsanställningar. Påverkar det kvalitén på undervisningen?

Visstidsanställningar yrkeskategorier i procent

Visstidsanställningar per fakultet i procent

– Nej, det tror jag inte, säger Gunnar Svedberg. Lärarna är kompetenta och bra och har ofta varit med länge.

Det tror inte heller Christer Ahlberg, Humanistiska fakultetens dekanus.

– Är man osäker på läget kanske man tvärtom undervisar bättre.

ANSTÄLLNINGSFÖRHÅLLANDENA skiljer sig mellan olika fakulteter. På Konstnärliga fakulteten är hela 62 procent av läraranställningarna visstids, vilket avspeglar fakultetens ambition om en större rörlighet mot kultursektorn där lärarna också förväntas vara aktiva konstnärer. Om man sedan också bortser från IT-universitetet – där 10 av 17 lärartjänster är visstidsanställningar – så är det bara på Humanistiska fakulteten (34 procent) och Naturvetenskapliga fakulteten (31 procent) som fler än var fjärde lärartjänst är en visstidsanställning. Christer Ahlberg kan bara spekulera i varför 97 av de 287 lärartjänsterna vid hans fakultet är av sådan art.

– En möjlig förklaring är att vi har mindre resurser. Hade vi, som till exempel Handelshögskolan, haft större externa anslag, hade kanske institutionerna haft möjlighet att expandera sig ur kniviga lärarsituationer. Inom småspråken är det omöjligt idag.

– Ett skäl är att vi har många ämnen

med få lärare, säger Christer Flodin, personalhandläggare vid Humanistiska fakultetskansliet. På stora institutioner finns det alltid någon lärare som kan täcka upp för en kollega som tillfälligt går in i ett forskningsprojekt. Vid en mindre institution måste man rekrytera en vikarie.

Christer Ahlberg menar också att små institutioner är mer känsliga för nyrekryteringar.

– Om de satsar fel och får in en person som inte fungerar, vare sig som lärare eller socialt, så kanske de måste dras med honom eller henne i 15 år. Därför tror jag man vill testa folk först så att man verkligen får den man vill ha.

– Har man någon som fungerar bra så går denne på korttidsvikariat i tre år och blir sedan inlasad. Eller så försöker man att formulera en utlysning så att den stämmer in på den man vill ha.

Christer Ahlberg menar också att systemet på många sätt är accepterat. Som nytexaminerad doktor förväntar man sig att göra några hundår innan man möjligen får fast tjänst.

– Jag själv var över 40 innan jag fick en fast anställning. Och det var ändå tidigt. Jag har svårt att se att något annat än mer pengar skulle kunna ändra på det system vi har idag.

Lars Nicklason

Birger Sjöberg dog – pris togs tillbaka

Den 29 april 1929 anländer ett brev till Växjö stadshottell. Det har varit på väg sedan den 27:e, men skickades först till Ramlösa brunn, innan det en dag försenat når Växjö.

När brevet äntligen kommer fram ligger mottagaren, Birger Sjöberg, medvetslös i dubbelsidig lunginflammation. Klockan halv fem morgonen därpå är han död.

Han fick aldrig veta att han tilldelats Samfundet De Nios stora pris.

”Härmed har jag nöjet att meddela Eder, att Samfundet De Nio beslutat tilldela Eder ett pris på 10 000 kronor för år 1929.”

Så inleds brevet, skrivet av samfundets sekreterare, John Landquist. Birger Sjöberg hade varit på tal för det prestigefulla priset ett par gånger tidigare utan att få det. Även denna gång röstades han fram med minsta möjliga majoritet – fyra av de nio ledamöterna var emot.

– Birger Sjöberg hade vunnit stor popularitet med *Fridas bok* och *Kvartetten som sprängdes*, berättar bibliotekarie Anders Larsson. Men efter diktsamlingen *Kriser och kransar* dalade intresset. Diktsamlingen innebar en helt annan typ av avancerad poesi – borta var idyllen, i stället visade han upp sitt splittrade själv. I dag betraktas verket som en modern klassiker. Men när det kom ut år 1926 såg man det som ett tecken på att författaren var sjuklig – kanske till och med tokig.

Och Birger Sjöbergs psykiska hälsa var verkligen inte god. Han var tungsint, tveklade på sig själv och sitt författarskap, möjligen led han av schizofreni. År 1928 slutade han i det närmaste helt att skriva och hans depression bidrog säkert till att han dog ett år senare.

När samfundet fick veta att Sjöberg var död tog de med omedelbar verkan tillbaka summan – inga pengar lämnades till dödsboet.

Birger Sjöberg publicerade bara tre verk under sin livstid. Men efter hans död gavs flera diktvolymer ut: *Skrifter* (1929), *Fridas andra bok* (1929), *Minnen från jorden* (1940), *Syntaxupproret* (1955) och *Fridas tredje bok* (1956).

Brevet från Samfundet De Nio finns i Birger Sjöbergarkivet som ingår i UB:s samlingar, berättar Anders Larsson. Det är ett av våra största arkiv med cirka 13 000 manuskriptblad, brev och biografiskt material. Och det roliga är att samlingen fortfarande brukas – Birger Sjöbergsällskapet använder arkivet för sina undersökningar liksom även andra forskare.

Eva Lundgren

Häri från till Hållbarheten

HÅLLBARHETEN i detta sammanhang är inte bäst-före-datum på mjölk eller andra basvaror utan det handlar om mänsklighetens bäst-före-datum. Rubriken anspelar på filmtiteln *Häri från till evigheten* (*From Here to Eternity*) och är utan andra jämförelser med denna epokgörande film, som utspelar sig på Hawaii strax innan den japanska attacken på Pearl Harbour 1941, där USA:s inträde i andra världskriget medför en livsavgörande förändring för alla i filmen.

För att mänskligheten ska kunna komma till evigheten, eller i varje fall kunna leva väl i framtiden, så krävs hållbarhet och då i meningen hållbar utveckling. *From Here to Sustainability* är titeln på en rapport som nyligen presenterades i Bryssel för politiker och tjänstemän inom EU.

Stafettpinnen

Rapporten är författad av forskare från flera europeiska universitet inom ramen för European Panel on Sustainable Development, EPSD, och är ett försök att kritiskt granska EU:s strategi och policyutveckling för hållbar utveckling. Rapporten visar hur EU har hanterat sitt beslut om att använda hållbar utveckling som en övergripande och styrande princip. Svårigheterna med att implementera hållbar utveckling i praktiken beror till stor del på att de ekonomiska målen ofta sätts över allt annat samt att varje ordförandeland gör sin egen tolkning av vad EU:s hållbarhetsstrategi innebär, under den period man har ordförandeskapet. Ett konkurrenskraftigt Europa med världens starkaste ekonomi år 2010 – ett mål för EU. Är det möjligt och är det bra för Europas utveckling på lång sikt eller är det en återvändsgränd?

EPSD ÄR ETT oberoende forskningsburet nätverk bildat av Chalmers, Göteborgs universitet och Lunds Universitet med sin bas vid Göteborgs Miljövetenskapliga centrum, GMV. I EPSD ingår även enskilda forskare från andra europeiska universitet och ambitionen är att utvidga nätverket i takt med verksamheten. Syftet är att vara en plattform för dialog mellan forskare, opinionsbildare och politiker. Verksamhetsidéen är under utveckling och tanken är att skapa överblick och helhetssyn i frågor som är viktiga för hållbar utveckling i Europa och världen. Att ge politiker och andra beslutsfattare underlag är självklart för många forskare men att ge råd om det som går utanför vad man kan bevisa vetenskapligt är mer ovant och det kräver att man går utanför sitt invanda fackspråk och ibland också sin inbyggda känsla för hur långt man vågar yttra sig. Att ge råd kan uppfattas som att man blandar ihop politik och vetenskap och man riskerar då att sätta sin forskarlegitimitet på spel.

Att vara en brygga mellan politik och vetenskap är bärande för EPSD liksom att skapa överblick och helhetssyn i viktiga frågor. För att vetenskapliga rön ska kunna omsättas i politik, med åtgärder som verkligen leder någon vart, krävs att politikerna har tillgång till fakta och att de får klart för sig vilka frågor som det råder någorlunda konsensus kring bland forskarna.

MINNS DU klimatfrågan för tjugo år sedan? Minns du hur osams många forskare var om vad forskningsresultaten visade och hur de skulle tolkas? Minns du att det till slut blev konsensus om att människan spelar en roll för den globala uppvärmning vi ser idag trots att det egentligen inte finns vattentäta ”bevis”. Ur detta uppstod Kyotoprotokollet som över 120 länder nu undertecknat men det finns många kvar, till exempel USA. Konsensusförandet bland forskare visade sig vara ett framgångskoncept för att uppnå politiska åtgärder i klimatfrågan.

EPSD är ett forum som arbetar för att ge vetenskapssamhället möjlighet att spela en större roll för ett mer hållbart Europa. De kunskaper som finns och genereras borde komma till användning på ett mer självklart sätt – en utmaning men också en möjlighet. *From Here to Sustainability!*

Stafettpinnen går vidare till Lena Gipperth, universitetslektor i miljörett vid juridiska institutionen.

Helene Bergsten

KOORDINATOR VID GMV, DOCENT

Framtiden är redan här!

”The future is already here; it’s just not evenly distributed” sade en gång William Gibson, fader till cyberpunken, som sedan början av 1980-talet i hög grad har inspirerat såväl utvecklingen av datatekniken, till exempel virtual reality och artificiell intelligens, som hela datakulturen. Internets övergång till cyberspace har nu redan börjat, så Gibsons *Neuromancer* från 1984 känns alltjämt högaktuell, liksom hans följande verk, senast *Pattern Recognition*. Filmer som *Matrix*-sviten hade varit otänkbara utan cyberpunkrörelsen och den allt djupare filosofiska betraktelsen av verklighetsbegreppet är inte bara spännande utan även nödvändig i vårt förhållande till den sköna nya värld som teknologin vecklar ut omkring oss.

En ny stor stjärna på science fiction-himlen är den amerikanske Ted Chiang, som i sin *Stories of your life and others* från 2002 frambringar en fullkomligt briljant vetenskaplig science fiction, fördelad på 8 ytterst välskrivna noveller som inte bara grundar sig på idéer inom naturvetenskapen utan även ett brett fält av andra vetenskapsområden.

1. *Tower of Babylon*: En saklig skildring av byggandet av tornet och blir inte science fiction förrän i slutraderna, som innebär en såväl kosmologiskt som teologiskt hisnande insikt.

2. *Understand*: Om utvecklandet och konsekvenserna av superintelligens. Hur vore det om man såg mening och mönster i allt – absolut ALLT?

3. *Division by zero*: Om matematikernas yttersta mardröm, som i förlängningen skulle innebära slutet för alla teorier grundade i matematiken och logiken, det vill säga det mesta av vår världsbild.

4. *Story of your life*: Om mänsklighetens första möte med utomjordisk intelligens, vars språk baseras på en helt annan varseblivningsprincip, vilket också är skälet till att själva novellen är skriven i futurum. Lingvistik och fysik i nytt ljus och förening.

5. *Seventy-two letters*: Teologi, genetik och evolutionsbiologi. Om golemteknologi och organismers öde.

6. *The evolution of human science*: Om vetenskapens utveckling efter inträdet av övermänsklig intelligens.

7. *Hell is the absence of God*: Hur vore det om den bibliska världsbilden faktiskt stämde, här och nu i vår tid? Om ånglaingripanden hörde till vardagen?

8. *Liking what you see*: a documentary. Etik, estetik och psykologi. Hur vore det om möjligheten funnes att inte kunna vara fördomsfull över huvud taget?

Stories of your life and others är en bräddjup medvetandefilosofisk odysseé som borde kunna berika alla, oavsett vetenskapsområde och personlig tro. Låt science fictions grundtes ”What if...?” bli din! Det var nyfikenhet som drev dig till att bli den du är, så glöm inte visionerandets njutning! Läs och inspireras till nya grepp medan julmörkret sänker sig över de grå hamnarna.

Ola Hultin

ORDFÖRANDE FÖR NATURVETARSEKTIONEN VID
FILOSOFISKA FAKULTETERNAS STUDENTKÅR, GU

Annorlunda för annorlundandets skull

Det är roligt med språklig kreativitet. För några veckor sedan var vi i rektorsgruppen på institutionsbesök på IT-universitetet, då en person yttrade ungefär följande: ”Vi är inte annorlunda för annorlundandets skull.” Denna mening är ju helt begriplig, men ordet annorlundande finns inte förtecknat i några ordlistor (och mycket riktigt varnar mitt ordbehandlingsprogram med röd understrykning). Hur kan nu ett uttryck som möjligen aldrig förut har hörts i Sverige ändå vara omedelbart begripligt?

Adverbet *annorlunda* fanns redan under medeltiden i svenskan. Det är bildat av en böjningsform av ordet *annan* samt av det nu försvunna ordet *lund*, som betydde ”sätt” och som finns också i *ingalunda*, *någorlunda*, *sammalunda* och så vidare. Den sista delen av ordet, -a-et, bildade förr adverb, och ordet *annorlunda* betyder helt enkelt ”på annat sätt”. Men formen *annorlundande* ser ut som en verbform, ett presensparticip till ett verb som i grundform skulle heta (*att*) *annorlunda* och betyda ungefär ”(att) bete sig annorlunda”. Inte heller något sådant verb finns, men det är inte så långsökt att det skulle kunna uppstå, adverbet *annorlunda* har ju redan samma form som ett verb eftersom det slutar på -a. Och -a används i modern svenska bara för att bilda nya verb, inte adverb, till exempel *dua*, *googla* och så vidare. Ur produktionssynpunkt ligger det alltså nära till hands att göra ett verb av *annorlunda*. Men i exemplet från IT-universitetet används verbformen som ett substantiv, och det skulle betyda ”det att agera annorlunda” eller dylikt. Också detta är en helt förväntad funktion för den typen av particip. Man kan jämföra med *tänkande* ”det att tänka” och så vidare. Vad vi ser i exemplet är alltså språklig kreativitet av ett slag som anpassar uttryck till redan existerande språkliga mönster, men mönster som de tidigare inte befunnit sig i. Nyligen hörde jag för övrigt ytterligare ett exempel av ungefär samma typ: *Jag blev helt hysterad*. Det exemplet förutsätter också ett verb, (*att*) *hysteras*, och till skillnad från det redan befintliga adjektivet *hysterisk* har det nyuppfunna ordet mer tonvikt på själva utvecklingen av det hysteriska tillståndet än på resultatet. Och direkt begripligt var det ju också, även om det inte var i överensstämmelse med det etablerade ordförrådet i svenskan.

Apropå ordet *överensstämmelse* så har jag fått en fråga som nog egentligen är mer av juridisk karaktär än språklig. Det gäller hur man ska tolka passusen ”i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet”, som bland annat återfinns i SFS 1998:531. Frågeställaren undrar om det betyder att man måste jobba exakt efter vad som tidigare har blivit vetenskapligt bevisat eller bara på ett sätt som inte motsägs av dokumenterad vetenskap. *Överensstämmelse* betyder ”det att vara helt lik”. Men min tolkning av texten är att det är den vetenskapliga metoden som ska vara helt lik, inte att resultaten är heliga. Då skulle ju ingen vetenskaplig utveckling kunna ske. Ett förtydligande av lagtexten verkar behövas på den här punkten.

SLUTLIGEN EN FRÅGA av lite mer prosaisk karaktär. Ett anslag på toaletterna på ett annat lärosäte än vårt eget har vällat debatt. Det står: *Gör rent toaletten efter er!* Ingen har något att invända mot innehållet i budskapet, men däremot har den språkliga formen vällat debatt. Borde det inte heta *Gör ren toaletten efter er!* undrar vissa. Svaret är nja. Konstruktionen *Gör toaletten ren* kan bara ha den formen. Där är det entydigt att *ren* är en bestämning till *toaletten* och därför ska böjas efter sitt huvudord. Men när ordet flyttar fram och hamnar efter verbet och bildar en enhet med det, *göra rent*, får det mer partikelkaraktär och blir gärna oböjligt, jämför *Städa ur toaletten efter er!* Jag skulle säga att den formulering som står på skylten är mest grammatiskt naturlig, men naturligtvis kan det finns rester kvar av kopplingen mellan *toalett* och *ren* och därför kan även den ordformen tänkas.

Kerstin Norén

PROREKTOR
INSTITUTIONEN FÖR SVENSKA SPRÅKET

Skicka dina frågor direkt till:
kerstin.noren@adm.gu.se

Identitet och image kan skada GU:s trovärdighet

DET ÄR "INNE" att tala om att utveckla sitt varumärke, och det påpekas ofta, förmodar jag helt korrekt, att en stor del av många företags värden ligger i deras varumärken. Många företag kan t ex ta betydligt bättre betalt för sina produkter än vad de skulle kunnat med ett svagare varumärke; exakt samma tvättmedel skulle definitivt inte kunnat säljas för samma pris om det stått Euroshopper på paketet istället för Ariel.

MÅNGA ANDRA organisationer, och inte bara privata företag, försöker hänga på samma trend. Vi har t ex i så gott som varje nummer av GU Journalen och via olika foldrar och informationsblad, senast i framtidsvisionen Göteborgs universitet 2010, fått läsa om hur arbetet med att stärka imagen vid Göteborgs universitet framskrider, och man har sedan 2002 bildat Rådet för identitets- och imagefrågor, som är ett rådgivande organ till rektor.

Med image menar man, enligt rapporten *Göteborgs universitet – identitet och image*, "allmänbildningen i omvärlden". Men behöver och bör vi bekymra oss om denna, och vad är värdet för GU av detta arbete? För att förstå detta bör vi först reflektera något över varför varumärken är viktiga för många företag. Ett skäl är att vi som konsumenter har otillräcklig information av kvaliteten på olika varor, och att vi därför ser t ex varumärket Ariel som en garant för god kvalitet, medan vi inte är lika säkra på att ett tvättmedel som det står Euroshopper på är lika bra. Ett annat skäl är att vi vill förknippas med en positiv image av en produkt, vilket gör att vi kan vara villiga att betala betydligt mer för en T-shirt med ett visst märke, även om vi vet att exakt samma T-shirt, minus ett obetydligt märke, säljs för mindre än halva priset. Ett tredje skäl kan vara att skapa en vi-känsla internt bland personalen.

Det första skälet har en viss relevans för GU. Det kan naturligtvis vara bra för GU om studenter litat på att varumärket GU borgar för en hög kvalitet, även om studenten inte vet så mycket om en viss specifik utbildning i sig. Det andra skälet är något mer tveksamt eftersom GU ju inte säljer produkter i vanlig mening där varumärket GU skulle kunna ge ett substantiellt mervärde. Dock är det ju möjligt att en utbildning vid GU, tack vare varumärket, skulle kunna ge en högre status än en likvärdig utbildning t ex vid någon mindre högskola. Det tredje argumentet är det svagaste för ett universitet, eftersom vi-känsla nästan alltid skapas genom att betona likheter, värdegemenskap och genom att undertrycka avvikande uppfattningar. Även om detta kan vara acceptabelt för många företag så är det naturligtvis helt oacceptabelt för ett universitet där kritiskt tänkande och ständigt ifrågasättande är helt avgörande för en framgångsrik verksamhet.

NÄVÄL, SAMMANTAGET kan sägas att en positiv image och ett starkt varumärke helt klart kan ge ett visst värde för ett universitet. Men detta innebär inte nödvändigtvis att det skulle vara klokt för GU att aktivt arbeta på sin image. Tvärtom anser jag ett det finns en risk för att sådant arbete kan vara direkt kontraproduktivt för den långsiktiga trovärdigheten.

I ovan nämnda rapport oroar man sig över att bilden av Göteborgs universitet inte är lika tydlig som t ex bilden av Chalmers. Detta faktum är ju dock ganska naturligt eftersom verksamheten vid GU är betydligt mer heterogen – ett visst mått av otydlighet ligger helt enkelt i ett stort och brett universitets natur: Jag har t ex svårt att tro att allmänhetens bild av Stockholms universitet skulle vara så mycket tydligare, eller för den delen mindre tydlig, än bilden av GU. Jag har

också svårt att se att detta skulle vara ett stort problem. Självklart måste GU som andra lärosäten marknadsföra sig och vara tydlig med vad vi kan erbjuda i form av utbildningar och forskningsmöjligheter, men detta förutsätter ju inte att folk har en speciellt tydlig bild av GU som sådant; för t ex en student som vill utbilda sig till läkare kan det ju räcka med att ha en tydlig bild av läkarutbildningen.

ENLIGT DE förtroendemätningar för olika myndigheter som regelbundet genomförs av SOM-institutet ligger genomgående universitet och högskolor bland de främsta. Detta trots att de flesta människor förmodligen har en ganska vag uppfattning om mycket av verksamheten, inte minst forskningen, vid våra universitet. En vag bild behöver alltså inte alls betyda en låg trovärdighet. Ett viktigt skäl för denna höga trovärdighet är, tror jag, just att universitetet inte uppfattas som kortsiktiga och ytliga, och att uttalanden från universitetsföreträdare normalt inte har något annat primärt syfte än att sprida kunskap. Vidare att representanter för universitet, som lärare och forskare, i högre grad än andra debattörer försöker undvika floskler och truismer, d v s att man eftersträvar saklighet och tydlighet istället för vad som för tillfället är de mest opportuna och politiskt korrekta formuleringarna. När universitetet istället sprider information som låter som valaffischer, med budskap som ingen kan vara emot, är vi illa ute och även om detta i vissa kretsar skulle ge oss kortsiktiga popularitetspoäng så urholkar det den långsiktiga trovärdigheten. Ett typexempel på denna typ av valaffischkommunikation ges av den "strategiska profil" (sic!) för GU som ovan nämnda råd tagit fram:

*Mitt i staden, mitt i debatten
Öppen för omvärlden och för olika idéer
Många vetenskaper i kreativ samverkan
Forskning och utbildning i samspel
Verkar för det hållbara samhället
Ett av de stora i Europa*

För vem skulle vilja arbeta på ett universitet med följande kännetecken:

*Långt utanför staden, långt från debatten
Stängd för omvärlden och för olika idéer
Få vetenskaper utan någon samverkan
Forskning och utbildning som destruktivt motverkar varandra
Verkar för det icke-hållbara samhället
Ett av de små i Europa*

MAN ÄR I SAMMA rapport bekymrade över att det är relativt få som starkt förknippar GU med internationalisering. Faktum är ju dock att graden av internationalisering inom GU i forskning och undervisning faktiskt skiljer sig dramatiskt åt mellan både fakulteter och enskilda institutioner. Vid sofliga institutioner sker t ex all undervisning på svenska, inkl forskarutbildningen, och så gott som alla publiceringar sker på svenska, man har enbart svenska anställda. Dessutom så har de flesta anställda tidigare doktorerat vid den egna institutionen. Vid andra institutioner så sker istället merparten av all undervisning och publicering på engelska, som ju i de flesta ämnen är det totalt dominerande akademiska språket internationellt, man har ofta gästlärare och professorer från andra länder, och man rekryterar huvudsakligen sina anställda utifrån. Det är möjligt att en del av dessa skillnader kan motiveras, men i den

grad man oroar sig för att GU:s image inte är tillräckligt internationell borde en mer naturlig utgångspunkt vara att analysera hur verkligheten faktiskt ser ut, och försöka påverka denna, snarare än att försöka påverka den image eller bild som omvärlden får av GU på detta område.

Medarbetarna inom nämnda råd är naturligtvis mycket kompetenta och på många sätt högst insiktsfulla, vilket även framgår av många kloka slutsatser i rapporten vad gäller t ex vikten av forskning av hög kvalitet och god kommunikation. Att förbättra och effektivisera kommunikation med det omgivande samhället och den sk tredje uppgiften är naturligtvis viktigt, men det primära skälet för detta är inte (och bör i alla fall inte vara) att förbättra GU:s image, utan för att det är ett av olika betydelsefulla sätt att bidra till det samhälle för vilket universitetet faktiskt finns till.

I KORTHET är jag rädd att om vi lägger för mycket energi på att försöka påverka andras bild av oss så kommer, paradoxalt nog, vår trovärdighet, och därmed vår image, långsiktigt att erodera. Idag finns ett rektorsråd för kvalitetsfrågor och det lär även finnas ett kvalitetsråd, men det hör man inte mycket talas om. Det är snarare rådet för identitets- och imagefrågor som är offensivt och syns mest och där ytterligare satsningar planeras.

Proportionerna borde vara de omvända, och det borde istället satsas mycket mer på kvalitetsfrågor, där man tar del och drar slutsatser av vad den internationella forskningen faktiskt säger om vad som skapar väl fungerande, kreativa och framgångsrika forskningsmiljöer, hög undervisningskvalitet samt en väl fungerande kommunikation med det omgivande samhället. Jag tror inte att det finns några snabba, enkla lösningar för att nå hög kvalitet, men universitetsledningens primära fokus bör som jag ser det likafullt ligga på detta, även i tider av ekonomisk knapphet. Image är inte oviktigt för ett universitet, men jag är övertygad om att en tydlig tyngdpunktsförskjutning från image till kvalitet, och från yta till innehåll, är positivt inte bara för verksamhetens kvalitet utan även för GU:s långsiktiga trovärdighet och image.

Rapporten *Göteborgs universitet – identitet och image* finns här:

http://www.gu.se/wp/files/dokument/343/Ident_image_rapporto3.pdf

Olof Johansson-Stenman

PROFESSOR VID NATIONALEKONOMISKA INSTITUTIONEN

Skriv till GU Journalen

Häftiga diskussioner vid kaffebordet? Protester, debatter, kritik och beröm? Låt fler få veta vad du tycker. Dela med dig av dina åsikter.

Skriv till GU Journalens insändarsida, e-post: gu-journalen@gu.se

Men skriv kort och kärnfullt, runt 350–400 ord, absolut inte mer än 700.

Uppge alltid namn och adress till redaktionen, men i tidningen får du gärna vara anonym eller skriva under pseudonym. GU Journalen – som omfattas av de pressetiska reglerna – får inte lämna ut ditt namn.

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta insända manus.

Manusstopp för nästa nummer är den 4 februari.

Replik:

Johansson-Stenman drar fel slutsatser

JAG HAR GIVITS möjlighet att kommentera Olof Johansson-Stenmans inlägg om Göteborgs universitets identitets- och imagearbete. Jag delar i huvudsak de principer som inlägget grundas i, även om jag inte alltid drar samma slutsatser, och välkomnar samtidigt en diskussion om vad universitetet egentligen står för.

Göteborgs universitet är inte ett företag, precis som Johansson-Stenman skriver. Akademisk verksamhet handlar inte om att "sälja produkter" och tjänar inte på en allmän "vi-anda" – snarast tvärtom. Precis som sägs i universitetets måldokument är kritisk analys grunden för vår verksamhet. Innan nuvarande arbete med identitet och image startade fanns ett förslag som faktiskt talade om "varumärkesbyggande" men det förkastades enhälligt av oss dekaner.

Men trots det måste vi ha i minne att det bland dem som har en relation till universitetet – som politiska beslutsfattare, forskningsfinansiärer, presumtiva studenter, skattebetalare – ändå alltid finns en bild av oss. Det är universitetets image. När rådet tillsattes våren 2002 var det den bilden vi skulle granska. Syftet med granskningen, som gjordes genom olika undersökningar, var att få ett underlag för beslut om åtgärder.

Den bild vi fick fram var inte alltid positiv. På en del punkter fanns grund för de kritiska attityderna, andra punkter upplevde vi helt enkelt att de inte stämde. Det ställde oss också inför frågan vad Göteborgs universitet egentligen vill vara.

EN POSITIV EGENSKAP vi såg var heterogeniteten.

Johansson-Stenman antyder att rådet skulle sett bredden som ett problem, något som är helt gripet ur luften. Vad vi däremot såg som problem var att universitetet av utomstående upplevdes som splittrat och överblickbart. Detta gäller säkert Stockholms universitet också, men det hjälper inte Göteborgs universitet. Samtidigt noterade vi en oerhörd styrka – de anställdas och studenters starka engagemang för universitetet.

Som Johansson-Stenman riktigt framhåller är svagheten med mycket identitetsarbete att det enbart resulterar i marknadsföring. Det har också varit rådets uppfattning. Vi har därför inte arbetat med någon utåtriktad kampanj utan istället inriktat oss på universitetets organisation och identitet. Diskussioner med fakulteterna visade snart att det fanns ett intresse för helheten, men alldeles för få mötesplatser. En

annan synpunkt gällde brister i ledningsstrukturen, en tredje det faktum att vi inte använder vår stora bredd. Mot den bakgrunden tillkom, i samförstånd, måldokumentet.

Måldokumentet Göteborgs universitet 2010 handlar om vad vi kan bli bättre på. Johansson-Stenmans retoriska poäng med negeringen av de punkter som finns med i måldokumentet missar därför helt. Inget mål av övergripande karaktär är heller möjligt att sätta upp med den logiken. Det handlar givetvis om grader och det handlar om områden som kan förbättras. Göteborgs universitet ligger mera mitt i staden än Stockholm, Umeå, Växjö eller Örebro, är ofta med i debatten tack vare diskussionsglada samhällsvetare – och vi är Sveriges ledande lärosäte inom miljöarbete. Vi har också goda möjligheter att samverka över disciplingränser, t ex att Handels i Göteborg, i motsats till Handels i Stockholm, som del i ett brett universitet kan ge en internationellt inriktad utbildning av hög kvalitet genom samverkan med humaniora. Genom mer samverkan kan vi bli ännu bättre, vilket även markeras i måldokumentet.

DET BLIR DÄRFÖR bakvänt när Johansson-Stenman säger att rådet borde "analysera hur verkligheten faktiskt ser ut, och försöka påverka denna (...) snarare än att försöka påverka den image eller bild som omvärlden får...". Det är ju just det som hela tiden varit rådets huvudinriktning: vi har därför inte gjort några planer för utåtriktad verksamhet eftersom vi först måste arbeta med interna frågor. Jag har i princip samma syn i fråga om yttligt imagearbete utifrån min egen profession som medievetare. Dessutom följer jag noga universitetens styrka i SOM-institutets mätningar, som jag själv är med och gör. Den avslutande kritiken saknar därför grund.

Samtidigt finns det anledning att varna för att dra för enkla slutsatser i det interna arbetet. Det är inte alltid lätt att göra avvägningar mellan det gemensamma och det ämnesspecifika inom ett stort universitet. Det är farligt med en identitet som bygger på ökad genomsnittlighet – och där den kritiska analysen ersätts med glada tillrop om samarbete. Min grundsyn är att ökad samverkan över ämnes- och fakultetsgränser och fler mötesplatser är ytterst viktigt för utvecklingen av Göteborgs universitet, inte minst därför att samarbete med andra också bidrar till att jag lär mig mer om mitt eget ämne.

Lennart Weibull

ORDFÖRANDE I RÅDET FÖR IDENTITETS- OCH IMAGEFRÅGOR

Hedrande med lilla Nobelpriset

JAG HADE FÖRMÄNEN att få vara med i Lund när Eric K. Fernströms Nordiska Pris nyligen utdelades till professor Jan Holmgren. Jag kände en stolthet över att få vara med från Sahlgrenska akademien när en av dess företrädare hedrades på detta förnämliga sätt. Fernströmsstiftelsens stora Nordiska Pris är efter Nobelpriset det förnämsta pris en medicinare kan tilldelas i Sverige.

Fernströmsstiftelsen bildades för 25 år sedan har till syfte att främja medicinsk vetenskaplig forskning. Varje år utdelas dels det stora Nordiska Priset på 1 miljon kronor, dels sex pris på vardera 100 000 kr till yngre forskare med en pristagare från varje medicinsk fakultet i landet. Årets yngre pristagare vid Göteborgs universitet var professorn i funktionell morfologi Tommy Nilsson.

STIFTELSENS VERKSAMHET bygger på en donation från framlidne skeppsredaren Eric K. Fernström. Verksamheten leds av en styrelse med medicine hedersdoktorn Elisabeth Edholm Fernström som ordförande. Pristagarna väljs ut efter en omfattande sakkunnigranskning som påminner

om urvalet av nobelpristagare. Det stora Nordiska Priset har utdelats sedan 1979 och bara vid två tillfällen tidigare tilldelats forskare vid Göteborgs universitet. Professor emeritus Anders Lundberg delade priset 1979 med Morgen Schou från Årshus och den nyligen avlidne professorn Örjan Ochterlony delade 1980 års pris med Carl-Bertil Laurell från Malmö.

Jan Holmgren fick priset för sin forskning kring ett vaccin mot kolera där han haft förmånen att få arbeta med såväl grundforskning som tillämpad forskning. Han höll en mycket uppskattad pristagarföreläsning i en fullsatt aula vid universitetssjukhuset i Lund. Vid den efterföljande middagen på Lunds universitet harangerades han av såväl företrädare för Fernströmsstiftelsen som Lunds universitet. För Göteborgs universitet är det faktum att årets stora Nordiska Pris gått till en av dess företrädare inte bara utomordentligt hedrande utan också en omständighet som på olika sätt bör uppmärksammas.

Claes-Olof Olsson

AKADEMIDIREKTÖR VID SAHLGRENSKA AKADEMIEN

Vi-känsla

Vi föreslår att man trycker upp t-shirts med en GU-logga och texten "Jag tycker som chefen". Det kanske går stick i stäv med universitetets grundidé om ett kritiskt tänkande och ständigt ifrågasättande, men va sjutton, vi måste stå enade mot...ja vad?

Personaltidning

GU Journalen ska bli mer renodlad personaltidning, har vi fått höra. En förebild som lyfts fram är den mer korrekta och formella LUM – Lunds universitets tidning. Och, visst, vi välkomnar en förstärkning på GU Journalen (LUM har 6-7 anställda journalister, GU Journalen görs på 1,5 tjänst), men på vilket sätt är LUM mer personaltidning än GUJ?

Kanske ska man också ha i åtanke att GU Journalen idag är den universitetstidning i Sverige som har den mest fria ställningen – men det kanske inte är något att varna om?

Swedish Match

Lite tobakspengar gör ingen skada vid GU. På Karolinska Institutet vill man dock inte ta i dem med tång. Inte bra för image, menar KI:s rektor. Konstigt bara att majoriteten av de forskare som Swedish Match avlönar för att fördela forskningspengarna kommer ifrån just Karolinska.

Arkivering

Det får kosta. När Riksarkivet hotade med regeringsingripande plockades 6-7 miljoner fram för att bringa ordning i arkiven.

Studentambassadörer

Det får inte kosta alls. Men är det verkligen så bra för GU:s image att Studentambassadörprojektet läggs ner? I det här fallet kan man inte skylla på att man får för lite pengar från regeringen.

Lars Nicklason
Allan Eriksson

Tipsa gärna: gu-journalen@gu.se

Finansierar fondmedel forskningsförstörelse?

CHRISTOPHER GILLBERGS DAMP – studie har olagligt blivit förstörd.

Kerstin Lamberg – projektanställd controller – tar på sig del av skuld.

C Gillberg säger att han inget visste.

Kerstin Lamberg belönas med förnyat anställningskontrakt och löneförhöjning.

Allmänna arvsfonden betalar, C Gillberg skriver under.

Hur ska C Gillbergs trovärdighet bedömas?

Man kan inte tvinga någon att tala sanning.

Men man kan tvinga en person till allt pinsammare osanningar.

Leif Elinder

Välkänd orkester spelade

PROMOVERINGSMIDDAGEN den 23 oktober 2004. "En orkester spelade upp till dans...", skrev GU Journalen i 5/04. Men inte vilken orkester som helst! Ett flertal år i rad har dansmusiken serverats av orkestern Tongångarna. Denna tillsammans med Patricierbaletten (alla filosofer vid GU) torde vara välkända av folket kring universitetet i synnerhet.

Vi startade vår gemensamma verksamhet för 42 år sedan – nästan lika gamla som universitetet.

Sven Bergendahl

IM-PR-ESSARIO EMERITUS

Istället för att bedja köper vi oss trygga

text: **KAJSA ASKLÖF** illustration: **EVA-LENA HEDVALL**

Du tror kanske att du är rationell när du handlar. Inget kunde vara mer fel. Förutom att vårt omdöme luckras upp av att vistas i trånga varma utrymmen iförda vinterkläder med julsånger ljudande i öronen så är det mycket som innan dess har trubbat av intellektet när köpbeslut ska tas.

DET ÄR FEL SÄSONG att lägga moraliska aspekter på överkonsumtion i vår del av världen. När det gäller julen kan även en övertygad konsumtionskritiker dras med i den allmänna villfarelsen att bra presenter ger en bra jul, även om det är en askets födelse vi firar. Tanken på att vi skulle kunna ge en hel by ett drägligare liv om vi avstod från julöverflödet håller inte majoriteten borta från affärerna.

Om konsumtionssamhället skapar rädslor och behov som vi försöker tillfredsställa genom att köpa oss hela, så är julen ett tillfälle när vi i varje fall köper åt andra. Det vi köper hoppas vi ska omsättas i glada känslor, och föremålen väljer vi mer eller mindre noggrant därefter.

Saker är inte bara saker för oss. De kommunicerar vilka vi är.

Karin Ekström, docent i företagsekonomi på Centrum för konsumentvetenskap (CFK), påpekar att saker har flera betydelser, nämligen en funktionell, symbolisk och etisk.

– Det har nog alltid varit så, men nu är det tydligare att du med prylarna positionerar dig som människa. Individualiteten spelar stor roll idag och det gör att du vill visa vem du är, säger Karin Ekström.

Någon har sagt att vi i vår tid träffar så många människor att det gäller att snabbt kommunicera vilka vi är. Kroppen är vårt visitkort, och hur den pryds ger ett budskap. Karin Ekström är inne på samma sak när hon säger att samhället är så föränderligt att vi behöver skapa oss en identitet med föremålen.

– Även våra hem har blivit symboliska. Just nu är det viktigt att ha rätt design i köket. Konsumtion är en stor del av våra liv idag. Det är ett sätt att vara. Konsumtion står för trygghet. Att ha saker omkring sig inger trygghet, säger Karin Ekström.

UTBUDET AV PRODUKTER är enormt och just därför kan det behövas kritik mot konsumtionssamhället. Men förmodligen är det väldigt få shoppare som funderar över om det är brister i våra relationer eller vår västerländska oandliga livsstil som får oss att ägna oss åt denna form av jakt. Det vi jagar är kanske snarare de känslomässiga tillstånd som vi förknippar med vissa saker.

– Det handlar om drömmar och föreställningar om det goda livet, säger Magnus Mörck, docent i etnologi på CFK.

Han berättar att ett varumärke byggs i flera steg. Om det är mjöl som ska säljas så kanske man börjar med bilder på en lanthandel där mjöl är mjöl. I nästa steg ger mjölet, eller snarare brödet, upphov till ett roligt liv genom att knyts till olika upplevelser som mysiga picknickar med härliga människor. Till slut är vi så fyllda av bilderna att det räcker att bara visa varumärket för att våra fantasier ska sättas igång och då handlar det inte så mycket om mjöl som mjöl utan om det fantastiska liv som köpandet av mjölet verka möjliggöra.

– Det läggs ner oerhört mycket pengar på denna process. Arbetsliv och sociala relationer är osäkra, och tingen framstår då som mer beständiga och pålitliga. Samtidigt har tingen blivit abstrakta och mer som varumärken där nyttan inte är så viktig, säger Magnus Mörck.

FÖRR KUNDE VI nära ett stilla begär efter en ny vinterrock när de grundläggande behoven av föda och husrum var tillgodosedda. Idag har det snarast gått inflation i tillfredsställandet av våra önskningar.

– Nu har vi shoppingen i dess ruskigaste form – vi vet inte vad vi vill ha. Vi har ingen önskan eller djup övertygelse, utan går bara ut för att se om vi kan hitta något som kan väcka en tillfällig längtan. Det är shopping som tidsfördriv, säger Magnus Mörck.

Men shoppingen är också ett sätt att försöka tillfredsställa en djupare längtan av att bli accepterad och älskad.

– Shoppingen är ett tryggt sätt att skapa tillhörighet, säger Magnus Mörck.

Även om handlandet numera utgör en så stor del av våra liv att vi inte ens tänker på det, så finns det en motrörelse mot överdriven konsumtion som är nära förknippad med kraven på rättvis handel. Även detta fenomen kommer från Nordamerika. Pernilla Jonsson, doktorand på CFK, nämner det nordamerikanska exemplet ”buy nothing-dagen” – en dag då vi kan avstå från vår inbitna vana att handla och istället fundera över masskonsumtionen ur ett etiskt, miljömässigt och socialt perspektiv. Och kanske också över det påstådda faktum att vi i västvärlden, trots att vi bara utgör 20 procent av världens befolkning, förbrukar 80 procent av jordens naturtillgångar och producerar samma andel drivhusgaser. I Sverige hålls en köpfri dag den 24 november, utan att väcka speciellt mycket uppmärksamhet.

Ett annat exempel på självvald behärskning är ”voluntary simplicity” eller frivillig enkelhet.

– Det handlar om att konsumera alternativ som är mer etiska eller gröna, så det är inte så mycket att konsumera mindre utan annorlunda. I Sverige är miljörörelsen det närmaste vi kan komma frivillig enkelhet, säger Pernilla Jonsson.

SVENSKAR UTTRYCKER gärna stor omsorg om miljön i undersökningar, men när det gäller att köpa Krav-märkta varor är vi inte lika solidariska. Ekologiska livsmedel har en marknadsandel av två procent av den totala livsmedelsmarknaden. Visserligen finns det de som är konsekventa och köper allt miljövänligt, men många tittar mer på priset.

– Precis som inom sporten så finns det en liten elit och en stor grupp amatörer. De flesta är glada amatörer och är inte beredda att betala extra för ekokaffe, säger Pernilla Jonsson.

Men det finns andra sätt att protestera på. Något vi gärna gör är att bojkotta multinationella företag som agerar oetiskt eller tar dålig hänsyn till miljön.

– Det gröna tänkandet integreras med etik och hållbarhetstänkande. Stat och kommun arbetar mycket med detta nu.

Hur hanterar vi då vårt julklappshandlande till barnen? Det dåliga samvetet för att vi tillbringar så många

av våra piggaste timmar på arbetet borde vara en utmärkt grogrund för överdriven konsumtion. Och så är det kanske också, men kravet på många klappar verkar ställas mer av föräldrarna än barnen. Helene Brembeck, docent i etnologi på CFK, berättar att man har sett att barn är ganska modesta i sina önskningar när man har gått igenom brev som de har skrivit till tomten. Barnen bekymrar sig för om föräldrarna ska ha råd att köpa julklappar, och anpassar sina önskningar efter vad de tror att föräldrarna förmår. Helene Brembeck tycker att mycket talar för att föreställningar om att barn vill ha massor på julafton, mest är föreställningar i föräldrarnas huvuden.

– Vi vill ge dem den perfekta barndomen i varje fall den dagen på året, och köper oss upplevelsen av att vara bra föräldrar. Det ska de leva på alla de andra dagarna, säger Helene Brembeck.

EN NY MARKNAD håller på att skapas för barn i en viss ålder. Precis som att man under 1950-talet utvecklade en ny marknad med hjälp av tonårskulturen försöker man nu få till en marknad för dem som är mellan barn och ungdom (in between) kallad tweenkultur.

– Väldigt mycket handlar då om kläder, accessoarer eller mobiltelefoner. Det här prövade man redan på 1950-talet men då gick det inte eftersom det var så självklart att man var barn i den åldern. Det är väl så idag att barn redan från tidig ålder är medlem av konsumtionssamhället. Det går inte att hålla det stängd. Man köper sig en identitet och man kan köpa en alternativ identitet men man kan inte ställa sig utanför.

Barn fostras tidigt till att bli konsument, men ofta är de väldigt etiskt medvetna och kan vara den i familjen som framhåller att det är bra att köpa Svanenmärkta produkter.

– Det finns en stor rörelse av människor som börjar länka konsumtion till produktion. Att gå och handla är en politisk handling som hänger ihop med det som händer i andra delar av världen. Jag tror att vi kommer att få se mer av etiska politiska överväganden bland konsumenterna, säger Helene Brembeck.

När vi tar våra köpbeslut är vi sällan så rationella att vi samlar information, definierar våra värderingar och preferenser innan vi gör ett val, berättar Tommy Gärling, professor i psykologi. Istället är vi under inflytande av saker som exempelvis humör.

– DET ÄR INTE så bra när vi är alltför glada för då gör vi val mindre kritiskt, säger han.

Vi är ängsliga för att vi ska välja fel och senare ångra oss. Vid stress brukar vi göra rutinbetonade val, det vill säga välja som vi brukar göra. När vi letar efter en present går vi i början igenom olika alternativ för att hitta det allra bästa, men när vi blir mer desperata nöjer vi oss med att ta det som är tillräckligt bra. Det är alltid svårt att veta vad man kommer att tycka senare, och än svårare är det när man köper åt någon annan.

– Rent samhällsekonomiskt är det slöseri att köpa presenter som de som får inte vill ha. De blir bara liggande. Någon har räknat ut att kostnaden för oönskade presenter är lika höga som för arbetslösheten, säger Tommy Gärling.

G Gästkrönikan

Drömmen om en skola som tar ut svängarna

INTE SÄLLAN är det felläsningar och missuppfattningar som är det som jag själv tycker blir mest fruktbart i mitt diktskrivande. Jag vore kokett om jag kallade mig dyslektiker för jag VET att ordet är "vätska" men ändå måste jag gå vägen om "väska". Och jag VET att han heter INGMAR Bergman men ändå måste jag säga INGVAR. Till exempel. Vissa dagar går helt enkelt inte orden in riktigt som de borde. Det människor säger eller det jag läser, någonting händer på vägen mellan avsändare och mottagare, det "skruvas till". Kanske är det en medfödd dumhet som jag efter mångårig övning har lärt mig att slå mynt av. Och som förgrenat sig ut också i mitt sätt att se på människor. Hellre se till det som "inte riktigt stämmer": ticsen, den punkt där någon ofrivilligt omedvetet snubblar till, verbalt eller kroppsligen, situationer där orden blir hängande, tillfällena när det till synes "hela" delar upp sig i smådelar och människan blir ... människa?

Det låter ju besvärande psykologiserande men jag föredrar att tänka på det som en kombination av tvättäkta sentimentalitet och öppen förvirring. Och så läser jag några rader till i någon Beckett-pjäsa och ingenting blir förklarat och ändå blir det möjligt att fortsätta leva.

MIN VÄG TILL universitetet har slingrat sig via folkhögskolor, arbete och ständiga avhopp. Jag var 30 år när jag för första gången livrädd klev innanför Humanistens dörrar och med milda händer lotsades fram till en bänk. "Sitt här, nu börjar det", sade han som bett mig komma. Jag hörde inte ett ord av vad föreläsaren på det där seminariet sade för allt blod som pumpade runt i skallen. I två timmar var jag helt fokuserad på att hålla tillbaka kräkreflexerna och inte välta bänken, inte låta undslippa mig några felaktiga ljud, inte väcka någon som helst uppmärksamhet.

Nej, det handlade inte alls om någon slags anti-intellektualism, det handlade nog snarare den och många gånger därefter om vanlig enkel kramp i föreställningsvärlden. Vi är många som lider av den: "För att få sitta här måste jag ha fullständig tacksägelse." Eller rättare: "Syns det på mig att jag faktiskt inte fattar ett jota?" Ungefär som på en jazzkonsert: Var det där ett solo ...? Ska jag applådera nu ...? Så det var med stor skräck jag något år senare skrev in mig på A-kursen i litteraturvetenskap: "måtte de bara inte genomskåda mig ..."

MEN FAKTUM är att det, redan under de första panikåren som litteraturstudent, parallellt med skrällen började väsa – och snart allt ljudligare – från ett lite annat stråk i mig. Eller man kan säga: handen/blicken/örat med vilken jag samtidigt skrev dikt blev, för varje termin allt svårare att hålla stånd mot. Det sättes att se på världen. Dikt är nämligen lite som vissa dialekter framför andra: oerhört dominant och smått korrumpierande. Underminerande. Snart började jag lyssna efter "fel" saker, började med flit "införstå" texten jag satt framför eller essäfrågan på tentan. Samtidigt som ord som vetenskaplighet, validitet och teoretisk underbyggnad ihop med duktigheten manade på ur hörnen ... Det blev lite halvdant pliktmissigt, lite ängsligt.

Så en dag satt jag på en konstteoretisk föreläsning på Valands konsthögskola. Vad han hette som höll i den här föreläsningse-

Marie Norin tillsammans med sonen Ivan

rien har jag glömt, men jag minns vilket oerhört intryck det gjorde på mig. Jag förstod verkligen inte "ett jota". Efter varje föreläsning letade jag smått förtvilit bland mina anteckningar efter någonting som kunde förklara eller sammanfatta vad han sagt men oftast var det bara klotter i papperna, texter om annat: om att gå i öknar eller underliga diagram, korta anekdoter, bildfragment. Och trots detta: efter varje föreläsning en närmast religiös upplevelse av att vara något på spåret, var så snuddande nära något ... något ... ja, något jag vet inte vad. Kanske var det inte så mycket just ämnet som det faktum att abstraktionsnivån vida översteg min fattningsförmåga. Det i sig kunde och borde kanske ha verkat uteslutande och esoteriskt, elitistiskt, men plötsligt var min hjärnas alla synapsbassänger blottlagda, plötsligt var frågan tillåten och leken påkopplad. Och hon vars största skräck varit att ertappas som "idioten", hon som bemödat sig om att förstå RÄTT och också formulera detta "rätt" på rätt sätt satt nu där och njöt av att vara uppkopplad mot en dialog som tycktes omfatta alla discipliner och som inte gav några som helst svar och som troligtvis inte ens ställde frågorna på "rätt" sätt. Som kände hur förvirringen bara tilltog och hur den förvirringen ändå paradoxalt nog började lägga ut bitarna till ett egenartat pussel som för första gången märkligt nog kändes om inte begripligt så i alla fall meningsfullt.

Kanske är det dårens vanvördiga dröm: om en skola som vågar ta ut svängarna, blåsa fritt i föreställningsvärldarna och i större utsträckning ge idioten tillträde.

Marie Norin

FÖRFATTARE OCH POET, HANDLEDARE PÅ LITTERÄR GESTALTNING